

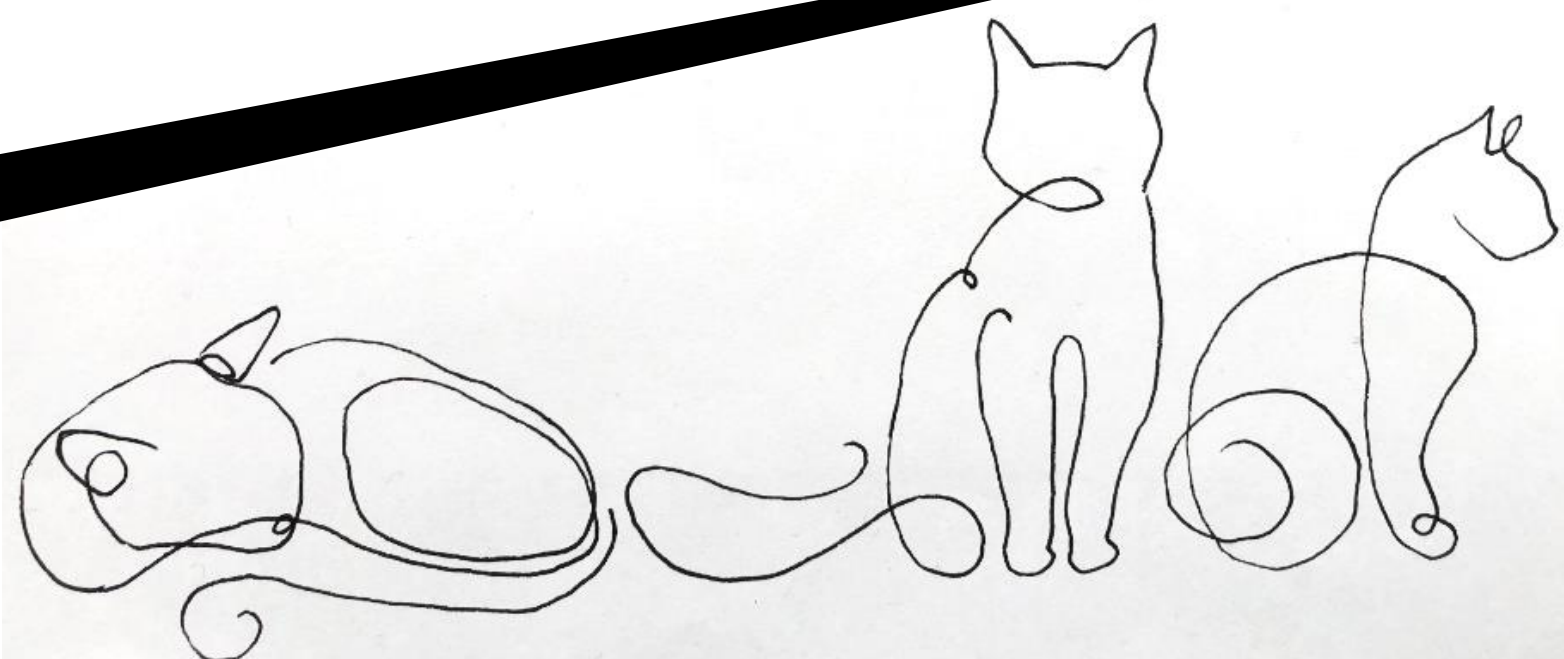

Katthemmens bild av samarbetet med Länsstyrelserna och de nya kraven på ID-märkning och registrering

Malin Karlsson

Självständigt arbete • 30 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Veterinärprogrammet

Uppsala 2024

Katthemmens bild av samarbetet med Länsstyrelserna och de nya kraven på ID-märkning och registrering

Cat shelters' view on the cooperation with the County Administration and the new demands regarding ID-marking and registration

Malin Karlsson

Handledare:	Jenny Yngvesson, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Bitr handledare:	Frida Lundmark Hedman, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Examinator:	Therese Rehn, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Omfattning:	30 hp
Nivå och fördjupning:	Avancerad nivå, A2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i veterinärmedicin
Kurskod:	EX1003
Program/utbildning:	Veterinärprogrammet
Kursansvarig inst.:	Institutionen för kliniska vetenskaper
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2024
Omslagsbild:	© Sara Karlsson
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Nyckelord:	Katthem, Länsstyrelsen, katt, hemlösa katter, ID-märkning, registrering, avtal, offentlig upphandling

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Veterinärprogrammet

Sammanfattning

Minst 100 000 katter uppskattas i dagsläget vara hemlösa i Sverige. Årligen har det omhändertagits ett stort antal katter av Sveriges 21 Länsstyrelser, vanligen i samarbete med lokalt upphandlade katthem som genomfört stora delar av det praktiska arbetet så som bland annat transport och uppställning. Huruvida alla Länsstyrelser hade upphandlade katthem, hur kraven på dem såg ut samt huruvida de skiljde sig åt mellan länen var inte undersökt tidigare. Detta arbete syftade därför till att skapa en bättre förståelse för hur dessa krav, samt samarbetet katthem och Länsstyrelser emellan såg ut.

Den 1 januari 2023 trädde en ny lag i kraft i Sverige, den innebar att alla katter som vistas stadigvarande i landet måste vara ID-märkta och registrerade i Jordbruksverkets nya register. Lagen kunde antas påverka Länsstyrelsens- och därmed även katthemmens arbete. Hur lagen hanterades i praktiken och om det fanns några oklarheter angående den praktiska tillämpningen av lagen var inte känt. Den andra delen i syftet med detta arbete blev således att undersöka detta.

Samtliga Länsstyrelser kontaktades via mail under våren 2023, handlingar avseende huruvida de hade något upphandlat katthem samt eventuella krav som ställts på katthemmen vid en sådan upphandling begärdes ut. Svar erhöles från samtliga Länsstyrelser, det visade sig dock att endast 17 av 21 Länsstyrelser hade upphandlade katthem, vilket såklart väckte frågor kring vad som skett och sker med hemlösa katter i de fyra län som svarade nej. Samtliga avtal undersöktes systematiskt med syftet att finna likheter och skillnader. Konstateras kunde att grunden i avtalen var snarlik men att deras omfattning och nivån av detaljstyrning skiljde sig åt avsevärt, exempelvis ersättningen varierade med mer än 900 % i vissa fall. Anmärkningsvärt var även att i drygt 70 % av de län som hade upphandling så förbehöll sig Länsstyrelsen rätten att på individnivå byta ut katthemmens personal baserat på huruvida Länsstyrelsen upplevde sig ha samarbetssvårigheter med en individ.

Vidare genomfördes åtta intervjuer med upphandlade katthem från olika län där de fick ge sin syn på samarbetet med Länsstyrelserna, hur de upplevde Länsstyrelsernas hantering av hemlösa katter, samt de krav som Länsstyrelserna ställde på dem i upphandlingarna. Vidare ombads de även redogöra för hur de hanterade lagen om märkning och registrering av katter, i praktiken. Katthemmens bild av hur Länsstyrelserna hanterade hemlösa katter varierade, de åsikter som framfördes var dock övervägande av kritisk karaktär. Generellt ansågs Länsstyrelsen ofta vara för försiktig då rådande lagstiftning tolkades, på bekostnad av djurskyddet. Även katthemmens syn på kraven i upphandlingarna varierade. Kraven upplevdes oftast som rimliga men ansågs inte stå i proportion till katthemmens ersättning. Återkommande var temat att katthemmen upplevde att Länsstyrelsen var ovillig att ersätta dem för det arbete de ansåg sig ha rätt att få betalt för. Avseende lagen om märkning och registrering av katter var det endast kring registrering katthemmen förändrat sina rutiner, de uppmanar numera kattägare att registrera sig i Jordbruksverkets register. Frågetecken kring om- och hur katthemmen bör använda sig av registret har retts ut i arbetet genom kontakt med Jordbruksverket. Katthemmen uttryckte sig skeptiskt kring lagens genomslagskraft avseende en minskning av antalet hemlösa katter. Detta så länge en straffskala och tydliga direktiv, helst prejudicerande domar på området, saknas.

Förhoppningen med detta arbete var att rådande förhållanden skulle belysas och att denna kunskap skulle kunna bidra till en mer enhetlig hantering av hemlösa katter på nationell nivå samt att

katthemmen skulle känna en ökad trygghet i hur de förväntades använda Jordbruksverkets nya register.

Nyckelord: Katthem, Länsstyrelsen, katt, hemlösa katter, ID-märkning, registrering, avtal, offentlig upphandling

Abstract

It is estimated that as of today at least 100 000 cats are homeless in Sweden. Annually a large number of cats have been taken into custody by Sweden's County Administration (CABs), normally in cooperation with locally procured cat-shelters who have carried out a large portion of the practical work, including transport and housing. As to whether the various CABs even had any procured cat shelters, what the demands on these cat shelters were, or whether they were at all different in their ways of operating had previously not been studied. This study has therefore been aimed at creating a greater understanding over how these demands from the CAB have taken shape, in addition to what the cooperation between the two parties has looked like.

On the 1st of January 2023 a new law entered into force requiring all cats that permanently reside within Sweden to be ID-marked and registered with the Swedish Board of Agriculture. The law can be assumed as to have affected the work of the CAB, and therefore also the cat shelters. In practicality, how the new law has been handled and if there has existed any uncertainty regarding its application was not known. The secondary purpose of this study therefore became to investigate and bring to light this information.

The various CABs were collectively contacted by email during the spring of 2023. Official documentation regarding as to whether they had any procured cat shelters, along with any demands that had been placed on the cat shelters by the CABs during such a procurement, was requested for study. Each of the 21 CABs replied, with four saying that they did not have any procured cat shelters. This begged the question as to what happened and happens to the cats in the counties where they have no designated cat shelters. Each contract between CAB and cat shelter was systematically studied to find differences and similarities. What could be concluded was that the fundamentals of the differing contracts were similar to each other. However, it became clear that the scope and detail within the agreement could vary significantly from county to county. An example of this was that the payments received by the cat shelters could vary by more than 900% in certain cases. In addition, it was worth noting that in roughly 70% of the counties that had procured cat shelters, the CAB reserved the right to change personnel at an individual level in the cat shelters if the CAB considered itself to have difficulties cooperating with a certain individual.

Furthermore, interviews were conducted with eight cat shelters from different counties, in which they gave their opinions on their cooperation with the CAB, their thoughts on the CABs handling of homeless cats, as well as the demands that were placed on them by the CAB. In addition, the cat shelters were asked how they dealt with the law regarding the marking and registration of homeless cats in practice. The attitudes regarding the CABs handling of homeless cats varied, with the majority of opinions given being largely critical. In general, the CAB was seen as being too careful in regard to applying the law, at the cost of animal welfare. The cat shelters' views regarding the demands being placed on them by the CAB after procurement also varied in opinion. The demands were often seen as reasonable but not in proportion to the compensation received. A recurring theme was that many cat shelters experienced that the CAB were unwilling to compensate them for work they believed they should be compensated for. With regards to the law about marking and registration of cats, routines of the cat shelters had only changed regarding registration, with cat shelters urging people to register their cats with the Swedish Board of Agriculture. How the cat shelters should use the registry has given rise to questions that have been solved within the bounds of this study by contacting the Swedish Board of Agriculture. The cat shelters expressed scepticism

to the efficiency of the new law in decreasing the number of homeless cats as long as it was lacking in penalties, clear directives and, preferably, prejudicial sentencing for breaking it.

The goal of this study has been to hopefully illuminate current conditions, and that the knowledge garnered could contribute to a more uniform management of homeless cats on a national scale, as well as offering the cat shelters an increased feeling of security in how they are expected to make use of the new registry from the Swedish Board of Agriculture.

Keywords: cat shelter, County board, cat, homeless cats, ID-marking, registration, contract, public procurement

Innehållsförteckning

Förkortningar/ordförklaring	12
1. Inledning	13
1.1 Syfte	14
1.2 Frågeställningar	14
2. Litteraturöversikt	15
2.1 Vilda katter vs. domesticerade katter.....	15
2.2 Vad är en hemlös katt?	15
2.3 Antalet hemlösa katter i Sverige	16
2.4 Varför blir katter hemlösa?	16
2.5 Vad kostar de hemlösa katterna?	16
2.6 Svensk lagstiftning och kravet på ID-märkning/registrering	17
2.6.1 Lagstiftning kring hemlösa- och bortsprungna katter	17
2.6.2 Kravet på ID-märkning/registrering.....	18
2.6.3 Förbudet mot okontrollerad reproduktion	18
2.6.4 Lidande enligt den svenska djurskyddslagen	19
2.7 Katthem i Sverige.....	19
2.8 Länsstyrelsen och katthemmen	20
3. Material och Metod	21
3.1 Litteraturöversikt	21
3.2 Offentliga handlingar.....	22
3.2.1 Analys av avtalens innehåll	22
3.3 Intervjuer	22
3.3.1 Intervjuernas innehåll och struktur.....	23
3.3.2 Bearbetning av data.....	23
4. Resultat	24
4.1 Har alla Sveriges Länsstyrelser upphandlade katthem?	24
4.2 Länsstyrelsernas krav vid upphandling av katthem	25
4.2.1 Garanterade platser.....	25
4.2.2 Personal/Utbildning.....	25

4.2.3	Tillgänglighet.....	26
4.2.4	Inställelsetid	28
4.2.5	Dokumentation.....	30
4.2.6	Omplaceringsverksamhet samt övertagande av ägarskap	30
4.2.7	Avlivning.....	31
4.2.8	Utrustning	31
4.2.9	Ersättning/Kostnader	32
4.3	Hur ser katthemmen på de krav som Länsstyrelserna ställer på dem?	35
4.3.1	Transport.....	36
4.3.2	Omplaceringsverksamhet	36
4.3.3	Karantän/vaccination	37
4.3.4	Ersättning.....	37
4.3.5	Arbetsmiljö	38
4.4	Så ser katthemmen på Länsstyrelsernas hantering av hemlösa katter.....	40
4.4.1	Anser katthemmen att det system som Länsstyrelserna använder idag är ett fungerande system?	40
4.4.2	Katthemmens bild av Länsstyrelsens prioritering av hemlösa katter i dagsläget	42
4.4.3	Katthemmens bild av Länsstyrelsens hantering av skygga/osocialiserade hemlösa katter	43
4.4.4	Hur fungerar samarbetet med Länsstyrelsen i praktiken?.....	44
4.4.5	Hur fördelas det ekonomiska ansvaret?	46
4.4.6	Prioriteringsordning.....	47
4.4.7	Överlåtelse av katter från Länsstyrelsen till katthemmen.....	49
4.4.8	Avlivnings beslut och "No kill-policy"	50
4.5	Förändringar i katthemmens rutiner med anledning av det nya kravet på ID-märkning/registrering av katter i Sverige	52
4.5.1	Förändringar av rutiner avseende ID-märkning.....	52
4.5.2	Förändringar av rutiner avseende registrering	52
4.5.3	Arbeta enligt lagstiftningen i praktiken.....	53
4.5.4	Behovet av katthem i framtiden	56
4.5.5	Oklarheter gällande tillämpning av lagstiftningen.....	57
4.5.6	Katthemmens förhoppningar, förväntningar, tankar och önskemål inför framtiden	58
5.	Diskussion	59
5.1	Metodval.....	59
5.2	Har alla Sveriges Länsstyrelser upphandlade katthem?	60
5.3	Hur ser Länsstyrelsernas krav för upphandling av katthem ut?	60
5.4	Hur ser katthemmen på de krav som Länsstyrelserna ställer på dem?	63
5.5	Hur ser katthemmen på Länsstyrelsernas hantering av hemlösa katter?	64
5.5.1	Oplanerad, okontrollerad eller överdriven reproduktion	64

5.5.2	Vem bär ansvaret för de hemlösa/bortsprungna katterna?	66
5.6	Vilka förändringar kommer katthemmen göra i sina rutiner med anledning av det nya kravet på märkning/registrering av katter i Sverige?	67
5.6.1	Rutiner avseende ID-märkning	67
5.6.2	Rutiner avseende registrering	67
5.6.3	Att arbeta enligt lagstiftningen i praktiken.....	69
5.6.4	Lagens mer långsiktiga konsekvenser	69
6.	Konklusion.....	71
	Referenser.....	72
	Populärvetenskaplig sammanfattning	74
	Tack	77
	Bilaga 1.....	78
	Bilaga 2.....	80
	Bilaga 3.....	82

Förkortningar/ordförklaring

Bl.a.	Bland annat
För-alltid-hem	Ett hem där en katt (som ofta blivit omplacerad/adopterad) planeras bo resten av sitt liv.
Förvildade katter	Katter som inte är vana vid/bekväma med social kontakt med människor. De kan tidigare ha varit socialiserade men levt skilda från människor under så lång tid att de inte längre är bekväma med mänsklig kontakt.
Jourhem	Privatperson som tar emot en eller ett fåtal katter som hen tar hand om i väntan på att en ny permanent ägare hittats av katthemmen.
Katthem ”eller motsvarande verksamhet”	”Motsvarande verksamhet” kan exempelvis vara ett kattpensionat som drivs i form av ett företag
No kill-policy	En policy framtagen av Svenska Kattskyddsförbundet som innebär att man inte avlivar friska eller behandlingsbara katter på grund av att de är skygga, förvildade eller har beteendeproblem.
O.s.v.	Och så vidare
P.g.a.	På grund av
Jordbruksverket	Statens jordbruksverk
SLU	Sveriges lantbruksuniversitet

1. Inledning

Minst 100 000 katter uppskattas i dagsläget vara hemlösa i Sverige (Näringsdepartementet 2019). Varje år omhändertas ett stort antal katter av Sveriges 21 Länsstyrelser, oftast i samarbete med lokalt upphandlade katthem. Om alla Länsstyrelser har upphandlade katthem, hur kraven i dessa upphandlingar ser ut samt huruvida de skiljer sig mellan länen är i dagsläget inte känt. Vidare är det ej undersökt hur katthemmen ser på samarbetet med Länsstyrelserna och huruvida de upplever sig ha möjlighet att tillgodose Länsstyrelsernas krav och behov.

Den 1 januari 2023 trädde en ny lag i kraft som säger att alla svenska katter födda efter 1 januari 2008 skall vara ID-märkta samt registrerade hos Jordbruksverket (SFS 2007:1150). Lagen berör katthemmens arbete med omhändertagande av hemlösa katter, men hur påverkas deras arbete? Vilka förändringar i sina tidigare rutiner måste de göra och hur tillämpas lagen i praktiken? Kommer man följa lagen till punkt och pricka och därmed utgå från att alla omärkta/oregistrerade katter är hemlösa? Detta skulle i sådana fall innebära att katterna i de fall då man ej kan få kontakt med någon ägare per definition anses vara utsatta för ett lidande och därför ska omhändertas omedelbart.

1.1 Syfte

Syftet med arbetet är att skapa en bättre förståelse för hur Sveriges Länsstyrelser samarbetar med lokala katthem (eller motsvarande verksamheter) i samband med omhändertagande av hemlösa katter. Arbetet ska belysa eventuella skillnader länen emellan och katthemmen ska få en chans att ge sin syn på hur samarbetet fungerar i praktiken samt hur de ser på framtiden.

Vidare ska arbetet undersöka hur katthemmen har anpassat/kommer anpassa sina rutiner, med tanke på den nya lagen om obligatorisk ID-märkning och registrering av katter i Sverige. Denna del av arbetet syftar även till att belysa eventuella oklarheter som katthemmen upplever. De ska även få chansen att uppge eventuella frågor de önskar få svar på från Länsstyrelserna eller annan berörd myndighet. Dessa frågor kommer vidarebefordras till berörda myndigheter i hopp om att katthemmen ska få svar på dem. Detta kan förhoppningsvis leda till en mer enhetlig hantering av hemlösa katter på nationell nivå samt att katthemmen känner en större trygghet i hur de ska hantera den nya lagstiftningen.

1.2 Frågeställningar

- Har alla Sveriges Länsstyrelser upphandlade katthem?
- Hur ser Länsstyrelsernas krav för upphandling av katthem ut?
- Hur ser katthemmen på de krav som Länsstyrelserna ställer på dem?
- Hur ser katthemmen på Länsstyrelsernas hantering av hemlösa katter?
- Vilka förändringar kommer katthemmen göra i sina rutiner med anledning av det nya kravet på märkning/registrering av katter i Sverige?

2. Litteraturöversikt

2.1 Vilda katter vs. domesticerade katter

Människan har under cirka 15 000 år hållit djur. Från början var dessa djur vilda men allt eftersom människans inflytande över djurens fortplantning ökade, så förändrades djuren. Exempelvis kunde egenskaper som tidigare var förknippade med artens överlevnad i det vilda plötsligt anses oönskade då de gjorde djuren svårare för människan att hantera. Den process då människan styr fortplantningen samt påverkar genetiken inom en art och den då övergår till att bli ett husdjur som är mer eller mindre beroende av människan för sin överlevnad kallas för domesticering. Vildkatten (*Felis silvestris*) började domesticeras i Mellanöstern för ca 9000 år sedan (Driscoll *et al.* 2007) och tamkatten (*Felis catus*) har senare spridits över världen med hjälp av människan. I vissa delar av världen finns det fortfarande olika underarter av vildkatt men i Sverige finns endast ett vilt kattdjur, lodjuret (*Lynx lynx*). Detta innebär att alla katter i Sverige är domesticerade tamkatter (*Felis catus*).

2.2 Vad är en hemlös katt?

I den statliga utredningen (SOU 2011:75) skrev man följande:

”Katter som saknar ägare eller som av någon anledning inte befinner sig under vård och omsorg av en människa har traditionellt benämnts *herrelösa katter*”

I utredningen som på uppdrag av regeringen genomfördes inför lagen om märkning och registrering av katter (Näringsdepartementet 2019) beskrivs begreppet herrelös som föråldrat och man väljer därför att byta ut det och istället skriva hemlös. Även i detta arbete kommer begreppet hemlös att användas men med syftning på definitionen ovan.

2.3 Antalet hemlösa katter i Sverige

I Sverige finns det idag ca 1,4 miljoner katter (Jordbruksverket 2024). Det exakta antalet hemlösa katter i Sverige är i dagsläget dock okänt, detta då det rent praktiskt är mycket svårt att fastställa, men 100 000 är en siffra som ofta nämns så väl i media som på hemsidor av bland annat djurrättsorganisationer, foderföretag och försäkringsbolag. Brittiska forskare har i en studie kommit fram till att ett antal motsvarande 20 % av ett lands totala antal katter kan antas vara hemlösa (Tabor 1981). Amerikanska forskare har beräknat att det rör sig om 33–55 % (Slater 2007). Detta skulle i sådana fall innebära att det i Sverige skulle finnas någonstans mellan 280 000–700 000 hemlösa katter.

2.4 Varför blir katter hemlösa?

Principiellt kan katter vara hemlösa av tre anledningar, antingen p.g.a. att de övergivits av sina ägare, att de sprungit bort eller då de fötts av en hemlös katthona. Oavsett är det enligt Robertson (2008) ställt bortom allt rimligt tvivel att det är människan som genom hur vi håller katter bär ansvaret för att det existerar hemlösa katter. Regeringen konstaterar i sin utredning (Näringsdepartementet 2019) bl.a. att *“katter, till skillnad från andra djur människan håller, tillåts röra sig fritt utomhus”*. I och med detta finns det en icke-försumbar risk att de vandrar iväg längre sträckor och inte hittar hem, alternativt väljer att inte gå hem. Detta ställer krav på att ägare kastrerar, id-märker och registrerar sina katter (Slater 2004). Dessutom riskerar katter att bli hemlösa då de exempelvis överges av sina ägare p.g.a. minskat intresse, allergi i familjen, tidsbrist eller flytt (Andersson *et al.* 2007). Det är därför av största möjliga vikt att allmänheten utbildas i vad det innebär att skaffa en katt (Robertson 2008). Det är enligt svensk lag förbjudet och straffbart att överge sin katt (SFS 2018:1192).

2.5 Vad kostar de hemlösa katterna?

Så väl privatpersoner som ideella föreningar, företag och myndigheter lägger årligen stora summor pengar för att på ett eller annat sätt försöka bidra till att minska antalet hemlösa katter i Sverige. Den totala kostnaden för detta arbete är idag okänd och det sker ett mycket omfattande ideellt arbete på de ca 100 katthem som finns i Sverige vilket innebär att det finns stora kostnader som aldrig hamnar på en faktura eller liknande.

Om man endast ser till de kostnader Sveriges Länsstyrelser och Polismyndigheten har så beräknades de år 2010 uppgå till ca 15 miljoner svenska kronor per år

(Näringsdepartementet 2017/18). Länsstyrelsen uppgav till regeringens utredare (Näringsdepartementet 2019) att ett lagkrav på märkning och registrering av katter skulle minska myndigheternas kostnader för omhändertagande av katter.

Svenska kattskyddsförbundet (SVEKATT) är ett förbund som arbetar för att organisera olika svenska föreningar och organisationer som jobbar med att hjälpa katter (Näringsdepartementet 2019). Av Sveriges ca 100 katthem är 18 anslutna till SVEKATT. Tillsammans hade dessa 18 katthem under 2018 en total kostnad på över 27 miljoner kronor för sitt arbete med att hjälpa hemlösa och utsatta katter (Näringsdepartementet 2019). Utslaget på antalet omplacerade katter som var 2769 ger det en snittkostnad på drygt 9 800 kr per katt.

2.6 Svensk lagstiftning och kravet på ID-märkning/registrering

2.6.1 Lagstiftning kring hemlösa- och bortsprungna katter

Hemlösa/bortsprungna katter omfattas av flera lagar utöver djurskyddslagen (SFS 2018:1192) och lagen om tillsyn över hund och katt (SFS 2007:1150), däribland hittegodslagen (SFS 1938:121) och miljöbalken (SFS 1998:808). Detta innebär att så väl Länsstyrelsen som Polisen och kommunerna är ansvariga för att hantera hemlösa/bortsprungna katter. I propositionen till djurskyddslagen beskrivs uppdelningen av detta viktiga åtagande ske genom *”en oklar inbördes ansvarsfördelning”* (Näringsdepartementet 2017/18). I en annan statlig utredning (SOU 2011:75) beskrivs detta *”ofta få till följd att inte någon myndighet känner sig ansvarig för att åtgärda detta ofta kostnads- och arbetskrävande problem”*. Vidare kan man i propositionen (Näringsdepartementet 2017/18) läsa att *”myndigheterna har skilda uppfattningar om hur lagstiftningen ska tolkas och vilken lagstiftning som är tillämplig i första hand”*.

I den utredning (Näringsdepartementet 2017/18) som gjordes inför stiftandet av den nya djurskyddslagen som trädde i kraft 2019 kan man läsa följande förslag:

”herrelösa djur ska omfattas av djurskyddslagen men också endast av denna. På så sätt blir alltid länsstyrelsen ansvarig för hanteringen av dessa herrelösa djur. [...] även Polismyndigheten ska ha möjlighet att fatta beslut om omhändertagande av herrelösa djur [...] vid tillfällen när länsstyrelsen inte är bemannad.”

Detta förslag hörsammades ej och därmed har Länsstyrelserna, Polismyndigheten och kommunerna ett fortsatt delat ansvar över de hemlösa katterna.

Länsstyrelsen är huvudman för djurskyddslagen och är den myndighet som ansvarar för hemlösa och övergivna katter. Länsstyrelsen övertog 1 juni 2018 vissa uppgifter som tidigare varit Polisens. Länsstyrelsen blev då ansvarig för att verkställa omhändertagande av djur enligt lagen om tillsyn av hund och katt samt då rådande djurskyddslag.

Polisen är å sin sida ansvariga för bortsprungna/borttappade katter som lyder under lagen om hittegods (Polismyndigheten 2023). På Polismyndighetens hemsida står följande: *”Det är alltid Polisen som avgör om ett djur är hittegods. Katter får ströva fritt och bedöms därför i många fall inte vara ett hittegods.”* Polisen ska även enligt 9 kap. 6§ i djurskyddslagen besluta om omedelbart omhändertagande av katter förutsatt att vissa kriterier är uppfyllda (SFS 2018:1192), mer om detta under punkt 2.6.4. Fattar Polisen ett beslut om omedelbart omhändertagande så ska Länsstyrelsen informeras och pröva huruvida beslutet ska fastställas eller inte.

2.6.2 Kravet på ID-märkning/registrering

I den förändrade versionen av *”lagen om tillsyn över hund och katt”* (SFS 2007:1150) som trädde i kraft 2023 fanns något som många längtat efter (SOU 2011:75), ett krav på ID-märkning och registrering. Detta innebär att från och med 1 januari 2023 ska katter stadigvarande i Sverige, födda 1 januari 2008 eller senare vara ID-märkta och registrerade i Jordbruksverkets register. Kattungar skall vara märkta senast vid fyra månaders ålder. Godkända typer av ID-märkning är mikrochip under huden eller tatuering i örat.

2.6.3 Förbudet mot okontrollerad reproduktion

Jordbruksverket är den myndighet som på uppdrag av Riksdag och Regering skriver de föreskrifter och allmänna råd som rör djurskyddet. I Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande av hundar och katter (SJVFS 2020:8), sak nr L102 står i 6 kap. följande:

”2 § Djurhållaren ska vidta nödvändiga försiktighetsåtgärder för att förebygga oplanerad, oönskad eller överdriven reproduktion av de djur som han eller hon ansvarar för. Allmänna råd till 6 kap. 2 § Katter som rör sig fritt utomhus bör vara kastrerade, steriliserade eller på annat sätt förhindrade från att kunna föröka sig okontrollerat”

I sin vägledning riktad till Länsstyrelsens djurskyddshandläggare (Jordbruksverket 2022) förklarar Jordbruksverket att det finns flera godkända sätt på vilka en kattägare/katthållare kan uppfylla detta krav. Som möjliga alternativ nämns bland annat kirurgisk kastrering men även kemisk kastrering av hankatter, p-piller till honkatter eller inomhusvistelse under lopp.

2.6.4 Lidande enligt den svenska djurskyddslagen

I djurskyddslagen 2 kap. 1 § står det att ”*Djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom.*” Vidare står det i 9 kap. 6 §:

”Länsstyrelsen eller Polismyndigheten ska [...] besluta att omedelbart omhänderta ett djur om det är utsatt för lidande och om 1. det bedöms vara utsiktslöst att lidandet för djuret blir avhjälp, 2. ägaren till djuret är okänd eller inte kan nås, eller 3. det i övrigt bedöms vara absolut nödvändigt från djurskyddssynpunkt.”

”*Beträffande vissa arter, t.ex. katter, bör man enligt regeringens uppfattning utgå från att djuret lider när det inte hålls av människor.*” (Näringsdepartementet 2017/18). Detta innebär att enligt djurskyddslagen ska Länsstyrelsen omedelbart omhänderta hemlösa katter eftersom de sannolikt är utsatta för ett lidande.

Regeringen skriver i en utredning som publicerades 2019 att ”*Det är inte förenligt med djurskyddslagen att det finns hemlösa katter. Det är därför inte acceptabelt att det finns kolonier av övergivna, bortsprungna och förvildade katter.*” (Näringsdepartementet 2019).

2.7 Katthem i Sverige

Det finns ca 100 katthem i Sverige (Näringsdepartementet 2019), de är oftast ideella föreningar som till stor del drivs genom volontärarbete. De tar vanligen emot hemlösa eller oönskade katter och försöker sedan adoptera ut dem till nya livslånga hem. I den utredning som utfördes inför stiftandet av lagen om märkning och registrering genomfördes en undersökning där 49 av landets katthem deltog. Katthemmen omplacerade under knappt ett år (januari-november 2018) totalt 3610 katter och uppgav att de tillsammans tvingades avvisa 1740 katter p.g.a. platsbrist (Näringsdepartementet 2019). Utgår man från att de ytterligare ca 50 katthem som inte deltog i undersökningen tar emot och avvisar ungefär motsvarande antal katter skulle det alltså innebära att ca 3500 katter avvisas årligen, vilket i sin tur i sådana fall innebär att ca 33 % av alla katter som någon försökt lämna till katthemmen avvisas på grund av platsbrist.

De katter som katthemmen tar emot bor i väntan på adoption på katthemmet eller i så kallade jourhem vilket innebär att privatpersoner tar emot en eller ett fåtal katter i sitt hem, fram till dess att ett ”*för alltid-hem*” hittas. Under denna tid ser katthemmen vanligen till att katten blir vaccinerad, id-märkt och kastrerad (Näringsdepartementet 2019). I en studie av (Eriksson *et al.* 2009) där 47 katthem deltog uppgav 38 % att de inte tog emot förvildade katter.

2.8 Länsstyrelsen och katthemmen

Sverige har totalt 21 Länsstyrelser, som var och en ansvarar för att säkerställa att djurskyddet upprätthålls i sitt respektive län. I detta ansvarsområde ingår bl.a. djurskyddskontroller, de kan antingen vara planerade i förväg eller ske med anledning av en anmälan från exempelvis allmänhet eller veterinär på grund av misstanke om exempelvis bristfällig djurhållning eller annan bristande efterlevnad av lagen. Länsstyrelsen kan besluta om omhändertagande av djur som ej sköts i enlighet med svensk djurskyddslagstiftning. Länsstyrelsen kan vid behov, då djuret anses vara utsatt för ett akut lidande, besluta om ett omedelbart omhändertagande. Utanför kontorstid då Länsstyrelsen har stängt kan Polisen ta beslut om omedelbart omhändertagande av djur som anses vara utsatta för ett akut lidande. Vem som i praktiken genomför omhändertagandet och förvarar/vårdar katten i väntan på beslut från Länsstyrelsen är det den enskilda Länsstyrelsen som avgör. De kan välja att utföra arbetet själva eller att anlita en extern aktör, till exempel ett katthem, som utför arbetet åt dem. Väljer Länsstyrelsen att anlita en extern aktör görs vanligen en offentlig upphandling där intresserade aktörer får lämna anbud/kostnadsförslag, varefter Länsstyrelsen tar ett beslut och skriver avtal med en eller flera av dem (SFS 2016:1145).

3. Material och Metod

3.1 Litteraturöversikt

Sökning i två databaser med olika kombinationer av ord som bedömdes vara relevanta för ämnet gav allt från noll till tusentals antal träffar. Artiklar med relevans för arbetets litteraturöversikt var dock mycket svåra att hitta. Nedan ges exempel på sökningar som användes:

Primo:

- Sökte på "stray cat" OR "feral cat" OR "homless cat" OR "cat shelter".
 - o Sorterade på engelska som språk och fick 4254 träffar
 - o Sorterade på svenska som språk och fick 13 träffar
- Sökte på ("stray cat" OR "feral cat" OR "homless cat") AND "cat shelter".
 - o Sorterade på engelska som språk och fick 215 träffar
- Sökte på ("stray cat" OR "feral cat" OR "homless cat" OR cat) AND "cat shelter"
 - o Sorterade på engelska som språk och fick 99 träffar
 - o Sorterade på svenska som språk och fick 0 träffar
- Sökte på ("stray cat" OR "feral cat" OR "homless cat") AND (Sweden OR Europe).
- Sorterade på engelska som språk och fick 130 träffar

Web of science:

- Sökte på "stray cat" OR "feral cat" OR "homless cat" OR "cat shelter".
 - o Sorterade på engelska + svenska + norska + danska som språk och fick 1609 träffar
- Sökte på ("stray cat" OR "feral cat" OR "homless cat") AND "cat shelter".
 - o Fick 3 träffar
- Sökte på ("stray cat" OR "feral cat" OR "homless cat" OR cat) AND "cat shelter"
 - o Fick 43 träffar
- Sökte på ("stray cat" OR "feral cat" OR "homless cat") AND (Sweden OR Europe).
- Sorterade på engelska + svenska + norska + danska som språk och fick 173 träffar

Artiklarnas relevans bedömdes och en första sortering skedde utifrån titlar och därefter sorterades de som relevanta eller ej utifrån artikelns sammanfattning (abstract). De artiklar som efter dessa två sorteringar ansågs fortsatt relevanta undersöktes vidare, men var väldigt få till antalet.

Dessutom användes flera statliga utredningar (SOU 2011:75) (Näringsdepartementet 2019) och propositioner (Näringsdepartementet 2017/18) som publicerats inför stiftandet av olika lagar som omfattar katter som utgångspunkt för litteraturöversikten. Utifrån referenslistorna i dessa publikationer observerades relevanta artiklar och i dessa uppdagades i sin tur ytterligare artiklar.

Slutligen användes Google som sökmotor för att hitta information och bl.a. tidigare examensarbeten skrivna på ämnet, i vilka fler relevanta referenser gick att hitta.

3.2 Offentliga handlingar

Sveriges samtliga 21 Länsstyrelser kontaktades via mail under våren 2023 och handlingar innehållande de krav som ställs på katthemmen vid upphandling samt tilldelningsbesluten begärdes ut. I de fall då svar uteblev eller inte innehöll det material som efterfrågats skickades kompletterande mail under sommaren och hösten 2023.

3.2.1 Analys av avtalens innehåll

Länsstyrelsernas namn byttes ut mot nummer mellan ett och 21 utefter i vilken ordning de svarade på det första mailet, med syftet att anonymisera dem. När det visade sig att fyra Länsstyrelser inte hade avtal redigerades nummerordningen så dessa fyra län fick nummer 18–21. När avtalen mellan Länsstyrelser och katthem analyserades valdes 10 fokusområden ut: Garanterade platser, personal/utbildning, tillgänglighet, inställetid, dokumentation, krav på omplaceringsverksamhet, avlivning, utrustning, viljeriktning, ersättning/kostnader. Avtalen analyserades sedan med fokus på dessa områden och skillnader och likheter avtalen emellan noterades. Utifrån bland annat detta sammanställdes resultat och diskussion.

3.3 Intervjuer

Över telefon genomfördes åtta semistrukturerade intervjuer under hösten 2023. Deltagarna var katthem (eller annan liknande verksamhet) som då intervjuerna genomfördes hade upphandling med någon eller flera av Sveriges 21 Länsstyrelser.

Deltagarna hade i förväg fått ta del av frågorna via mail. Intervjuerna spelades in med deltagarnas godkännande och transkriberades i efterhand manuellt.

3.3.1 Intervjuernas innehåll och struktur

Intervjuerna var semistrukturerade, vilket innebär att förutbestämda frågor ställdes men beroende på intervjuobjektens svar kunde olika följdfrågor ställas utifrån den vinkel de själva valde (George 2022). De förutbestämda frågorna i intervjun formulerades så att svaren skulle kunna besvara arbetets frågeställningar. Samtidigt var många av frågorna så öppna i sin formulering att intervjuobjektet kunde välja att fokusera på aspekter aktuella för just deras verksamhet. Intervjumetoden bedömdes vara lämplig då den förväntades uppmuntra intervjuobjekten att dela med sig av sina unika upplevelser och erfarenheter samtidigt som den förväntades generera jämförbar och pålitlig data (George 2022). Frågorna finns att läsa i sin helhet i bilaga 1.

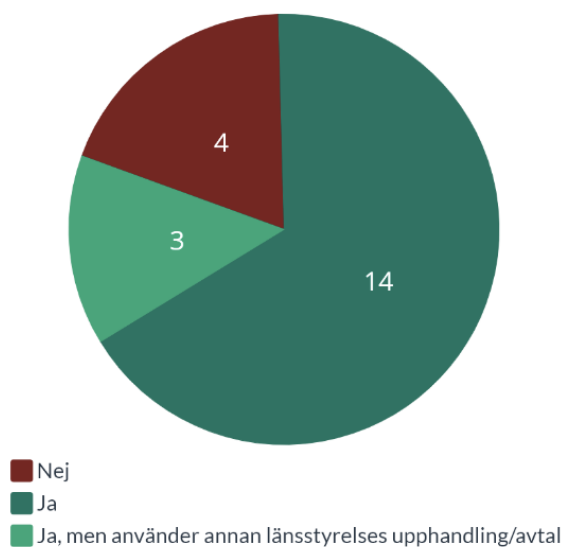
3.3.2 Bearbetning av data

För att anonymisera även katthemmen tilldelades de epitetet ”katthem x” där x ersattes av numret deras län tilldelats. I de fall då ett katthem hade avtal med flera länsstyrelser tilldelades de numret tillhörande en av dessa länsstyrelser, på ett sådant sätt att alla katthem fick unika nummer. Efter att samtliga intervjuer genomförts analyserades det transkriberade materialet med fokus på nyckelord och teman som återkom. Även sådant som förekom enstaka gånger men som bedömdes vara relevanta för arbetet inkluderades. Utifrån bland annat detta sammanställdes resultat och diskussion.

4. Resultat

4.1 Har alla Sveriges Länsstyrelser upphandlade katthem?

Av Sveriges 21 Länsstyrelser uppgav totalt 17 att de har minst ett upphandlat katthem som de skrivit avtal med (figur 1). Av dessa hade dock tre inget eget avtal utan nyttjade en annan Länsstyrelses avtal. Utöver detta svarade fyra Länsstyrelser att de inte hade något upphandlat katthem. Av dessa fyra uppgav ett att de direkt-upphandlade vid behov, två lämnade ingen kommentar och den fjärde uppgav att inga anbud kommit in då de försökte genomföra den senaste upphandlingen.

Figur 1. Cirkeldiagram över huruvida Sveriges Länsstyrelser har avtal/upphandling med katthem

Flera av Länsstyrelserna hade avtal/upphandling med fler än ett katthem. Det var även vanligt förekommande i avtalen att även Länsstyrelser i angränsande län hade rätt att nyttja avtalen vid behov. I samtliga avtal stod även skrivet att Polismyndigheten hade rätt att nyttja avtalet vid behov.

4.2 Länsstyrelsernas krav vid upphandling av katthem

Av Sveriges 21 Länsstyrelser hade 14 Länsstyrelser egna avtal. Samtliga dessa avtal samlades in för jämförelse samt analys och ligger till grund för följande resultat. Nedan följer beskrivningar av, samt exempel från, utvalda delar av dessa dokument. Källa till samtliga citat under punkt 4.2 är de 14 insamlade avtalen om inget annat anges. Följande ska inte ses som en fullständig sammanställning av avtalen utan syftar till att belysa delar som de intervjuade katthemmen tagit upp som extra relevanta eller som av annan anledning ansetts vara intressanta att lyfta fram med avseende på arbetets frågeställningar.

4.2.1 Garanterade platser

I samtliga upphandlingar/avtal uppgav Länsstyrelsen att de inte lämnade några volymgarantier. Antalet uppdrag ett katthem fick från Länsstyrelsen under ett år kunde alltså variera och det fanns ingen miniminivå för antal uppdrag. Formuleringar som förekom var bland annat *”Omfattningen av länsstyrelsens samlade behov av efterfrågade tjänster är svårbedömt och kan skifta mellan säsonger och år.”*

Huruvida katthemmen alltid förväntades kunna ta emot alla katter Länsstyrelsen omhändertog varierade. I vissa avtal fanns skrivet att katthemmen *”förbinder sig i mån av kapacitet”* att ta emot de katter Länsstyrelsen önskade få uppstallade. I likhet med detta kunde man i andra avtal läsa formuleringar som till exempel *”Leverantören behöver inte heller garantera plats vid varje enskilt tillfälle.”*, leverantören var i detta fall katthemmet. I kontrast till detta stod det i flera avtal att katthemmet *”ska vara tillgängligt”* för att kunna utföra avtalade tjänster inom den tid som angavs i avtalet. Detta innebar att katthem under dessa avtal alltid förväntades ha möjlighet att ta emot Länsstyrelsens katter. Inget avtal innehöll någon information som indikerade att de katthem som alltid förväntades ha möjlighet att ta emot Länsstyrelsens katter fick någon ytterligare ersättning för detta.

4.2.2 Personal/Utbildning

I samtliga upphandlingar/avtal ställdes krav på att katthemmets personal skulle ha för ändamålet erforderlig kompetens. Hur detta förväntades säkerställas skiljde sig dock åt länen emellan. I vissa fall ställdes krav på så väl utbildning som erfarenhet, i andra fall räckte det med erfarenhet. Vidare skiljde det sig åt huruvida man valt att mer exakt specificera vad som förväntades ingå i begreppet kompetens. Det förekom avtal där detta inte beskrivits i detalj samt avtal där man specifikt begärt kunskaper kring exempelvis hantering av förvildade/rädda/aggressiva djur, utfodring, kunskaper för att bedöma nivå av stress och djurets mentalitet. Formu-

leringar som beskrev att katthemmen skulle *”Kunna bistå med skriftlig bedömning av djurens mentalitet som underlag till Länsstyrelsens beslut om vad som ska ske med djuret”* fanns exempelvis i flera avtal.

I undantagsfall nämndes även praktikanter och volontärer specifikt, det beskrevs då att de skulle få tydlig vägledning. Därutöver beskrevs det i ett avtal som nyttjades av fyra Länsstyrelser att katthemmet skulle ha en arbetsledande personal som var verksamhetsansvarig. Denna person skulle ha: *”Minst 3-årig utbildning för djurskötare/djurvård eller motsvarande för uppdraget relevant utbildning alternativt minst 3-års yrkeserfarenhet av djurhållning”* (yrkeserfarenheten skulle vara på katt).

I tolv av de 17 län som hade avtal med ett katthem, det vill säga i drygt 70 % av länen, förbehöll sig Länsstyrelsen i avtalen rätten att kräva att katthemmen bytte ut specifika individer i sin personal på begäran. Den exakta formuleringen varierade något, vanligast var *”Uppdragstagaren är utan oskäligt dröjsmål skyldig att byta ut personal, vilken länsstyrelsen anser saknar erforderlig kompetens eller med vilken länsstyrelsen anser sig ha samarbetssvårigheter.”* Ytterligare ett exempel var: *”Om länsstyrelsen anser att någon av dessa personer saknar tillräckliga kvalifikationer eller av andra skäl inte är lämplig för samarbetet mellan parterna ska leverantören omedelbart vidta åtgärder för att rätta till bristen. Leverantören ska därvid ersätta personen med annan person”*.

Tre av Länsstyrelserna krävde även att katthemmen inför ett uppdrag inte bytte ut eller på annat sätt förändrade avtalad personal utan att Länsstyrelsen först skriftligen godkänt detta.

I kontrast till detta fanns fem län där man har avtal som inte innehöll någon av dessa formuleringar.

4.2.3 Tillgänglighet

Kraven på tillgänglighet som Länsstyrelserna ställde på katthemmen varierade. Nedan följer en tabell (tabell 1) över vilka dagar och tider katthemmen förväntades vara tillgängliga för att hämta-, fånga in- och ta emot katter för uppstallning åt Länsstyrelsen. I minst 41 % av länen förväntades katthemmen stå till Länsstyrelsens förfogande alla dagar, dygnet runt. Även Polismyndigheten hade rätt att använda samtliga Länsstyrelsernas avtal vid behov, ofta även under helger och nätter även i de län där Länsstyrelsen endast förbehöll sig rätten att nyttja katthemmets tjänster dagtid.

Tabell 1: tabell över dagar samt tider katthemmen förväntades vara tillgängliga för att genomföra uppdrag åt Länsstyrelsen i de olika länen

	Alla dagar, dygnet runt	Helgfria vardagar mellan 6–20	Helgfria vardagar mellan 7–18	Helgfria vardagar mellan 7–17	Helgfria vardagar mellan 8–17	Ej angivet
Län 1						x
Län 2	x					
Län 3	x					
Län 4						
Län 5	x					
Län 6						x
Län 7	x					
Län 8		x				
Län 9					x	
Län 10	x					
Län 11		x				
Län 12		x				
Län 13		x				
Län 14						x
Län 15	x					
Län 16				x		
Län 17	x					

Även efter det att katthemmen tagit emot katter som Länsstyrelsen omhändertagit fanns det olika tidsramar de förväntades hålla sig till, vilket även det ställde krav på tillgänglighet från katthemmets sida. Bland annat förväntade sig majoriteten av Länsstyrelserna att katthemmen skulle ombesörja att de omhändertagna katterna veterinärundersöktes. I tabellen nedan (tabell 2) kan man se inom vilket tidsintervall denna undersökning förväntades genomföras. I fyra avtal nämndes inte något krav på veterinärundersökning och i ytterligare två avtal angavs att veterinärundersökning endast utfördes i de fall då Länsstyrelsen specifikt efterfrågade det. I ett av avtalen kunde man läsa följande formulering:

”Leverantören ska lämna uppgifter till Länsstyrelsen om omhändertagna djur (varje individ) samt tydliga foton på djuret inom 24 timmar från ankomst. Uppgifterna som ska framgå är uppskattad ålder, kön, signalement, ID-märkning samt mental och fysisk status, enligt veterinärintyg”

Tabell 2: tabell över i vilka län Länsstyrelserna ställde krav på att de omhändertagna katterna skulle veterinärundersökas, samt inom vilken tidsram detta förväntades ske

	Inom 1 dygn	”Snarast” (vanligen samma dag eller nästkommande vardag)	Inom 3 dygn	I de fall Länsstyrelsen efterfrågar det	Ej specificerat
Län 1			x		
Län 2	x				
Län 3	x				
Län 4					x
Län 5	x				
Län 6					x
Län 7				x	
Län 8		x			
Län 9				x	
Län 10		x			
Län 11		x			
Län 12		x			
Län 13		x			
Län 14					x
Län 15					x
Län 16	x				
Län 17	x				

Vidare förväntades katthemmen kunna ta emot oanmälda besök av Länsstyrelsen. Många skulle även ge ”Snabb återkoppling” (ofta inom två timmar) ”svara på beställarens frågor, ska minst kunna svara på frågor om djuret/ens: allmän hälsostatus, mental status, behandlingsåtgärder mm.” Därutöver förväntades samtliga katthem ”kostnadsfritt medverka vid möten i samband med så väl avtalsstart, avtalsuppföljning samt överlämning vid avtalslut”.

4.2.4 Inställelsetid

Inställelsetid innebar den tid som katthemmets personal hade på sig från dess att Länsstyrelsen meddelade att de vill ha hjälp att fånga in/hämta en eller flera katter till dess att katthemmets personal förväntades vara på den av Länsstyrelsen angivna platsen. I denna studie framkom att det var vanligast med krav på en inställelsetid på tre timmar (tabell 3). I samtliga avtal angavs dock att undantag från den angivna inställelsetiden kunde göras.

Tabell 3: en tabell över katthemmens inställelsetid vid uppdrag gentemot Länsstyrelsen

	2 timmar	2,5 timmar	3 timmar	Ej specificerat	Utför inte transport av katter
Katthem 1			x		
Katthem 2			x		
Katthem 3			x		
Katthem 4			x		
Katthem 5				x	
Katthem 6					x
Katthem 7				x	
Katthem 9	x				
Katthem 10		x			
Katthem 13			x		
Katthem 14				x	
Katthem 15			x		
Katthem 16			x		
Katthem 17			x		

4.2.5 Dokumentation

De flesta Länsstyrelserna krävde att katthemmen förde någon form av dagboksanteckningar avseende katterna (tabell 4). Fyra Länsstyrelser skrev i sina avtal att katthemmen förväntades föra dagboksanteckningar avseende:

”bl.a. uppställningstid, hur varje djur mår så väl fysiskt som psykiskt samt förändringar i allmäntillståndet och beteende, foderintag, vattenintag, urin, avföring, bad, kloklipp, pälsvård, behandlingar [...] Utöver detta ska vikt antecknas vid första och sista dagen”

Tabell 4: tabell över i vilka län Länsstyrelsen hade krav på dagboksanteckningar

	Ja	Ja men inte så utförligt som i citatet ovan	Ej specificerat
Län 1		x	
Län 2		x	
Län 3	x		
Län 4			x
Län 5	x		
Län 6		x	
Län 7		x	
Län 8	x		
Län 9	x		
Län 10		x	
Län 11	x		
Län 12	x		
Län 13	x		
Län 14			x
Län 15			x
Län 16		x	
Län 17	x		

Utöver dagboksanteckningarna var det vanligt förekommande att katthemmen förväntas kunna ”bistå med skriftlig bedömning om djurets mentalitet och om djuret är omplaceringsbart”.

4.2.6 Omplaceringsverksamhet samt övertagande av ägarskap

Alla avtal innehöll någon form av krav på att katthemmen skulle kunna bistå Länsstyrelsen vid omplacering, försäljning eller liknande. Inte i något avtal nämndes att det skulle utgå någon ersättning för detta arbete. Några avtal innehöll dock förtydliganden angående att någon specifik ersättning inte utgick utan att det förväntades ingå i det dygnspris som Länsstyrelsen betalade för uppställning av katter. Nedan följer ett utdrag ur ett av avtalen där Länsstyrelsen beskrev vad som förväntas av katthemmet:

”leverantören ska annonsera ut djuret till försäljning senast 24 timmar efter Länsstyrelsens begäran, svara på frågor om djuret, ta emot intresseförfrågningar och gallra bland dessa, skicka dessa vidare till Länsstyrelsen med namn, adress och personnummer, visa djuren för intressenter, lämna ut djuren försäljning och se till att Länsstyrelsen får försäljningsavtalet underskrivet och maila det till Länsstyrelsen skyndsamt (senast dagen efter undertecknandet). [...] För denna medverkan utgår ingen ersättning”

Utöver medverkan vid försäljning eller omplacering av Länsstyrelsens katter så förväntade sig 70 % av Länsstyrelserna även att katthemmen de hade avtal med skulle överta katter från dem. Det vill säga överta ägandeskapet och därmed ansvaret för katten och de kostnader som följer med den, så som exempelvis foder och veterinärvård. I ett avtal stod det till exempel att katthemmet ”ska ta emot överlätna katter efter beslut från Länsstyrelsen”. I ytterligare ett avtal kunde man läsa att katthemmet (här kallad leverantören) skulle ”kunna överta ägandet av djuret omgående i samband med infångning av herrelösa katter. Det medför att efterföljande kostnader bekostas av leverantören”. I ett annat avtal fick katthemmet svara på huruvida de godtar att ”katterna i normalfallet överläts” till dem.

4.2.7 Avlivning

I samtliga avtal fanns krav på att katthemmen skulle boka tid och transportera djur till veterinär för avlivning om Länsstyrelsen tog beslut om detta. Detta skulle ske skyndsamt, vanligen samma dag eller dagen efter att beslut fattats. Extra vikt lades vid att det är just Länsstyrelsen (eller veterinär) som fattar beslut om avlivning, inte katthemmen.

I avtalen återfanns även formuleringar som innebar att Länsstyrelsen alltid skulle bli kontaktad och godkänna eventuell behandling av sjuka/skadade katter. Om det inte var möjligt att nå dem skulle katten ändå få vård ”Vid akut sjukdom eller skada utanför kontorstid fattas beslut om behandling av djur, eller i förekommande fall avlivning, i dialog mellan leverantör och veterinär.” dock med reservationen ”Om djurets akuta tillstånd kräver kostnadskrävande vårdinsatser bör djuret avlivas om det inte är ett mycket värdefullt djur”.

Flera avtal innehöll följande stycke: ”Länsstyrelsens intention är att omhändertagna djur i första hand ska säljas och i andra hand överlämnas. Om detta inte är möjligt, inom en rimlig tid, ska djuret i stället avlivas.”

4.2.8 Utrustning

Enligt samtliga avtal förväntades katthemmen tillhandahålla all utrustning som krävdes för ”ett professionellt infångande” av katter. Utrustning som nämndes som exempel var håv, fällor med eventuell larmutrustning, foder, skyddshandskar och så vidare.

Man förväntades vidare ha fordon som var utrustade enligt Jordbruksverkets regler och rekommendationer kring djurtransporter. Fordonen skulle kontrolleras och godkännas av Länsstyrelsens personal.

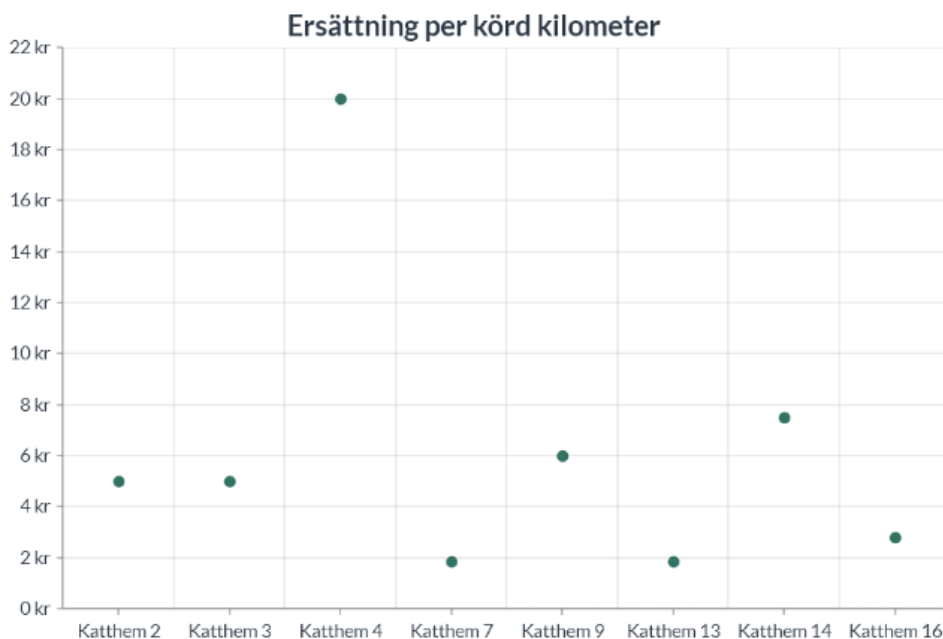
Olika formuleringar med samma syfte fanns att läsa i de olika avtalen, nämligen att katthemmen skulle stå för slitage och förstörd utrustning samt rengöring av transportfordon/utrustning. För detta utgick ingen ersättning, dessa kostnader förväntades täckas av den ersättning katthemmen fick per dygn de förvarade/stallade upp katter åt Länsstyrelsen.

4.2.9 Ersättning/Kostnader

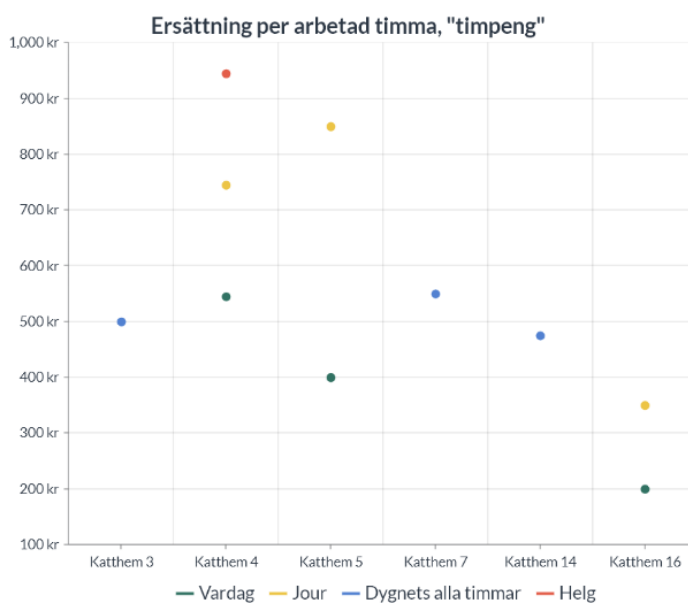
Avtalen delades vanligen upp i en del som avsåg infångning/transport där katthemmen vanligen fick en ersättning per kilometer de körde samt en timpeng för den arbetstid som gick åt. I vissa län fanns i stället en förutbestämd summa (500kr) som betalades ut per infångad katt, i dessa fall utgick samma summa oavsett antalet resor/timmar det tog att fånga in katten. Avtalets andra del avsåg uppställning, katthemmen fick då betalt per dygn de tog hand om och förvarade en katt åt Länsstyrelsen. Det förekom län där man använde sig av ett så kallat maxbelopp, där en enskild katt inte fick kosta mer än max 2500 kr totalt för infångande, transport och uppställning. I ytterligare ett avtal angavs att en hemlös/förvildad katt max fick kosta 1500 kr att fånga in och att ägandeskapet för katterna omedelbart efter infångandet överläts till katthemmen. Därmed övertog katthemmen även samtliga kostnader för katten, ”*inga uppställningsdygn ersätts*” stod det skrivet i avtalet.

I de flesta fall var det inte möjligt att ta del av information om exakta belopp avseende ersättning per körd kilometer, timpeng eller ersättning per uppställningsdygn. Trots detta kunde det, baserat på den information som funnits att tillgå i avtalen, konstateras att ersättningen länen emellan avsevärt skiljde sig åt (figur 2–4).

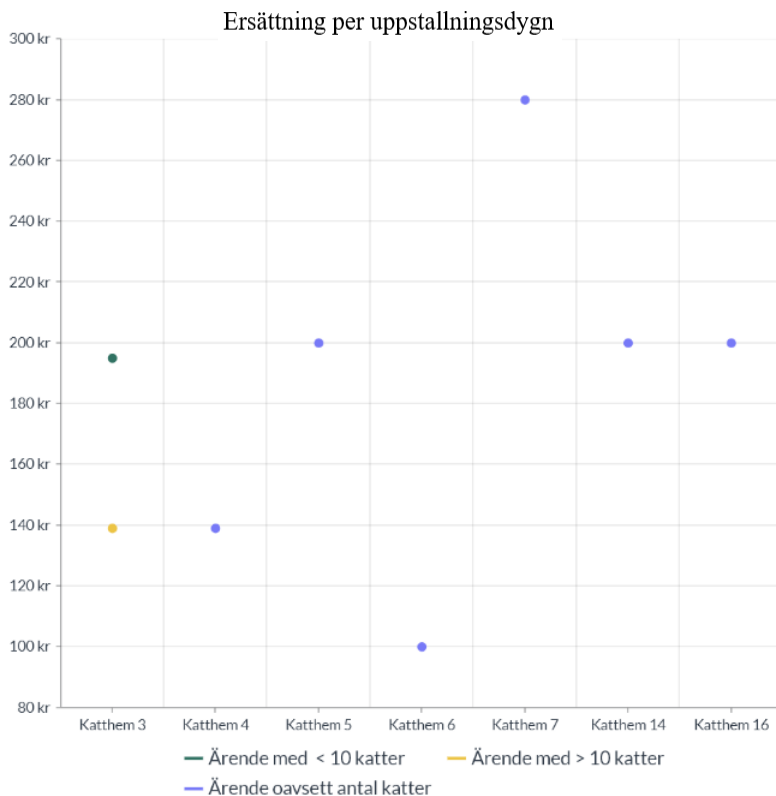
Ersättningen katthemmen fick baserades på det anbud de under upphandlingen lämnat till Länsstyrelsen, där ett billigare pris innebar större chans att bli upphandlad. Detta innebar att olika katthem i samma län kunde få olika ersättning, varför ersättningarna i figurerna nedan (figur 2–4) redovisas per katthem, inte per län.

Figur 2. Ett punktdiagram över den ersättning katthemmen fick från Länsstyrelsen per körd kilometer

Figur 3. Ett punktdiagram över den ersättning katthemmen fick från Länsstyrelsen per arbetad timma. De olika färgerna representerar olika delar av dygnet/olika veckodagar. Att färgerna samt antalet punkter varierar katthemmen emellan beror på att utformningen av avtalen skiljde sig åt. I vissa fall utgick samma ersättning dygnet runt, veckans alla dagar. I de avtal katthem 5 samt 16 skrivit på definierades "jour" som all obekväm arbetstid på vardagar + all arbetstidhelg. I katthem 4:s avtal innebar "jour" endast obekväm arbetstid på vardagar. I detta avtal hade arbetstid på helgen en egen ersättning.

Figur 4. Ett punktdiagram över den ersättning katthemmen fick från Länsstyrelsen per dygn de stallade upp/förvarade en katt åt Länsstyrelsen

I den dygnsavgift Länsstyrelserna betalade till katthemmen förväntades, utöver lämpligt inredda lokaler och foder, även bl.a. rengöring av lokalerna, daglig skötsel av katterna så som kloklippning, pälsvård, badning, aktivering, enklare vård t.ex. i form av medicinering, ingå. Därutöver förväntades det i de flesta fall ingå att personalen assisterade veterinären vid veterinärbesök på katthemmet för till exempel besiktning, ID-märkning o.s.v. I vissa län utgick dock timersättning för denna arbetstid. Med några få undantag förväntades den ”spilltid” katthemmets personal lade på att vänta vid besök på veterinärklinik för besiktning, ID-märkning, akuta åtgärder o.s.v. ingå. Utöver detta beskrevs, dock endast i ett avtal, ersättning för en timmas arbetstid utgå i samband med hämtning/infångning utöver km ersättning och timpris för en person. Sannolikt var detta belopp tänkt att täcka för och efter arbete med packning/rengöring av utrustning o.s.v.

Vidare var det i avtalen mycket vanligt förekommande med olika formuleringar som på ett eller annat sätt syftade till att katthemmen skulle göra allt de kunde för att hålla kostnaderna på en så låg nivå som möjligt. Exempelvis stod det i ett avtal att ”Leverantören arbetar effektivt, så att kostnaderna blir förmånliga i förhållande till resultatet”.

4.3 Hur ser katthemmen på de krav som Länsstyrelserna ställer på dem?

Samtliga Sveriges Länsstyrelser kontaktades via mail och ombads bland annat uppge vilka katthem de hade avtal/upphandling med. Majoriteten av Länsstyrelserna hänvisade till sekretess och lämnade inte ut vare sig namn eller kontaktuppgifter. Detta innebar att ett stort antal katthem vars gemensamma nämnare var att deras kontaktuppgifter gick att finna via google.se kontaktades via mail/sms/Messenger. De fick frågan om de hade upphandling med någon Länsstyrelse och om de i sådana fall kunde tänka sig att ställa upp på en intervju. Det visade sig vara mycket svårt att få kontakt med önskad målgrupp. Flera katthem uppgav att de samarbetade med Länsstyrelsen i sitt län men inte var upphandlade och därför inte hade skrivit på något avtal. Dessa katthem uppgav ofta att de utförde motsvarande eller liknande arbetsuppgifter som de upphandlade katthemmen men arbetade ideellt utan ekonomisk ersättning från Länsstyrelsen. Totalt genomfördes intervjuer med åtta upphandlade katthem (eller motsvarande verksamhet) från åtta olika län. Under en av intervjuerna slutade ljudupptagningen att fungera då ca 30 % av intervjun genomförts. På grund av detta är vissa frågor endast besvarade av sju katthem.

Katthemmen kunde grovt delas in i tre grupper utifrån sina svar på frågan hur de såg på de krav som Länsstyrelserna ställde på dem. Den första gruppen beskrev kraven mycket kritiskt och sa exempelvis att *"kraven är orimliga"* men förklarade att de trots detta accepterat dem eftersom de brann för att hjälpa djuren. Den andra gruppen beskrev kraven som *"ganska rimliga"* men underströk att de dock inte stod i proportion till den förhållandevis låga ersättning de ansåg sig få av Länsstyrelsen. Den tredje och sista gruppen var generellt positivt inställda och beskrev att kraven i upphandlingen kändes *"rätt så självklara"*, att *"det fungerar ypperligt"* eller sa exempelvis *"Nej men det var väl inga konstigheter [...] det var bara rent generella krav för uppställning, ersättning, ytor och lite sådant. Inte så detaljstyrt, verkligen inte"*. Poängteras bör dock att de olika katthemmen inte kommenterat samma avtal då majoriteten av katthemmen hade skrivit på avtal unika för just den specifika upphandling de deltagit i.

Katthemmen ombads ge exempel på krav som ställdes i avtalen som de inte tyckte var rimliga. Eftersom vissa katthem upplevde kraven i sina avtal som rimliga hade de inga exempel de önskade ta upp. Nedan följer några exempel som berör olika delar i de avtal katthemmen skrivit på med respektive Länsstyrelse. Eftersom katthemmen fritt fick välja vilket eller vilka områden de ville ta upp exempel från så har långt ifrån alla katthem pratat om samtliga nedan listade områden. Detta innebär att följande bör ses som exempel på krav som katthemmen upplevt som orimliga,

snarare än en heltäckande kartläggning av vad samtliga katthem ansett kring kraven som ställts på samtliga områden.

4.3.1 Transport

Två av varandra oberoende katthem valde att ta upp transport som ett område som innehöll orimliga krav i de avtal de skrivit på. Båda katthemmen hade upplevt i princip samma situation.

Katthem fyra berättade att de bilar som användes vid transport av djur måste vara registrerade som djurtransporter och godkända av Länsstyrelsen. För några år sedan infördes ett krav på att katthemmen skulle ha tillstånd för åkeri från Transportstyrelsen. Katthemmets representant berättade att de ifrågasatte detta då de tyckte det var konstigt att de helt plötsligt var tvungna att ha åkeri, men att de eftersom det stod så i det nya avtalet/upphandlingen, åkte på kurser med delar av personalen och skaffade tillstånd att driva åkeri. Hen berättade att det var väldigt dyrt, dels själva kurserna, dels försäkringspremien som gick upp jättemycket. Hen berättade vidare att det bara hann gå ett halvår efter att de skaffat det dyra tillståndet innan Länsstyrelsen insåg att det var ett helt orimligt krav och ett undantag för verksamheter som kör hundar och katter som är omhändertagna inom ramen för djurskyddslagen eller tillsynslagen formulerades. *”Då kändes det ganska surt att man har ansträngt sig så mycket och det kostat oss massa pengar och tid och sen plötsligt behövdes det inte”*.

När katthem sju fick informationen avseende kravet på tillstånd för åkeriverksamhet reagerade de kraftigt. De uppgav att de sagt till Länsstyrelsen att *”vi kommer inte gå den där utbildningen [...] transporttillståndet det behöver en firma ha om du ska starta bussverksamhet och köra 50 personer i en buss, eller gasolflaskor i en lastbil”*. De påpekade att utbildningen inte hade något med deras verksamhet att göra och meddelade Länsstyrelsen att *”tyvärr uppfyller vi inte kraven, så vi kan inte vara upphandlade”*. Katthemmet beskrev sedan att Länsstyrelsen inte kunde hitta något katthem som uppfyllde kravet avseende tillstånd för åkeriverksamhet och då blev tvungna att ta bort detta krav.

4.3.2 Omplaceringsverksamhet

Katthem fyra önskade ta upp ett krav de ansåg saknades i avtalen. De tyckte att det borde finnas ett krav på att katthemmen, som Länsstyrelserna skriver avtal med, skulle bedriva någon form av egen omplaceringsverksamhet. Detta skulle i sådana fall förutsätta att samtliga katthem gick med på att överta ägandeskapet av katter Länsstyrelsen beslutat att omhänderta. Önskemålet grundade sig i en oro för att katter, som stallas upp på katthem som inte övertar samtliga katter Länsstyrelsen

önskar överlåta, riskerade att avlivas av Länsstyrelsen. Detta i brist på vad Länsstyrelsen enligt uppgift brukar beskriva som ”*ekonomiskt försvarbara alternativ*”.

4.3.3 Karantän/vaccination

Katthem fyra tog regelbundet sig an uppdrag från tre olika Länsstyrelser och berättade att en av Länsstyrelserna hade som rutin att katterna vaccinerades vid besiktningen samma dag som de fångats in, förutsatt att de var tillräckligt friska. Men att de två andra Länsstyrelserna i kontrast till detta inte gick med på att vaccinera katterna som kom från dem, trots att katthemmet kunde tänka sig att stå för kostnaden. Att innehållet i avtalen tilläts skilja sig åt så mycket ansåg katthemmet vara orimligt. Katthemmet berättade vidare att de övervägde att avsluta samarbetet med två av Länsstyrelserna på grund av smittskyddsskäl. De berättade att deras veterinär tyckte att katterna borde vaccineras eftersom det är så många katter som vistas i samma luftrum på katthemmet.

Vidare beskrev de att processen med omplacering i många fall gick mycket snabbare om de fick vaccinera katterna dag ett, eftersom katterna ska sitta i karantän två veckor efter att de vaccinerats, innan de kan bli aktuella för adoption. De berättade att, som det såg ut i dagsläget, kunde de behöva vänta flera veckor på att få vaccinera katter och därefter skulle katterna sitta i karantän i ytterligare två veckor. Konsekvenserna blev således enligt katthemmet att katterna tvingas vistas onödigt länge på katthemmet samt att katthemmet under denna tid inte kan ta emot nya katter i behov av hjälp eftersom platserna är upptagna.

4.3.4 Ersättning

Ekonomisk ersättning vid utförande av uppdrag åt länsstyrelsen var den avtalspunkt flest katthem valde att ta upp som orimlig.

Föreståndaren för ett katthem sa krasst ”*Fortsätter det så här, då kommer inte ens jag lägga in ett pris för katthämtning och stallning*”. Hen konstaterade att antalet uppdrag de fått från Länsstyrelsen inte var tillräckligt många för att det skulle gå ihop ekonomiskt. Hen förklarade att de för att kunna utföra uppdrag åt Länsstyrelsen måste ha en stor mängd utrustning så som fällor med kameraövervakning/larm, burar, transportfordon, skyddsutrustning o.s.v. Utrustningen var dyr i inköp, kräver underhåll samt försäkringar med mera. Allt detta sammantaget resulterade i stora kostnader i kombination med för små intäkter. Orsaken bakom att antalet fall hade blivit färre var enligt katthemmet att Länsstyrelsen hade börjat använda sig av ideella föreningar i stället, för att slippa betala för arbetet som utfördes. Katthemmet ansåg att det var orimligt att Länsstyrelsen förväntade sig att katthemmet skulle stå redo dygnet runt, med dyr utrustning, när de endast blev anlitade då Länsstyrelsen

inte lyckades hitta en ideell organisation som kunde tänka sig att utföra arbetet, som katthemmet ansåg var myndighetsarbete, gratis.

Representanten för ett annat katthem berättade att de inte fick något betalt för att assistera den veterinär som Länsstyrelsen beslutade skulle komma ut till katthemmet för att exempelvis besikta katter från ett omhändertagande. Detta förväntades ingå i den dygnskostnad Länsstyrelsen betalade för uppställningen. Katthemmet tyckte inte att det var rimligt och berättade att det orimliga i detta krav blev tydligt då de fick ta emot ca 60 katter i samband med ett stort ärende. De berättade att det då tog en hel arbetsdag för veterinären att tillsammans med katthemmets personal besiktiga alla katter. Katthemmet var då tvungen att ta in extra personal som fick ta de pass som ordinarie personal ”*missade*”. Dessa arbetstimmar fick katthemmet enligt uppgift inte fakturera Länsstyrelsen eftersom detta arbete skulle ingå i dygnskostnaden. Efter denna diskussion lade Länsstyrelsen till en skrivning specifikt om detta i avtalet/upphandlingen enligt katthemmet. De berättade att det nu stod klart och tydligt att de inte får betalt för att assistera veterinär på katthemmet och att de endast får betalt för den tid det tar att skjutsa katterna till/från en veterinärklinik, inte för den tid de är hos veterinären. Vidare förväntades även för- och efter arbete i samband med ett omhändertagande ingå i dygnskostnaden.

”när du stänger av bilen, där slutar timpenningen och så övergår det till dygnsavgiften och har jag då bara en katt är det 110 kr/d och på den kostnaden ska jag då lasta ur katten, kolla katten, ta kort på katten, skriva ned massa saker jag observerar om katten och rengöra transportbur”

Katthemmets föreståndare tyckte att det var orimligt eftersom det handlade om ganska mycket tid och poängterade att personalen ju skulle ha sin lön oavsett om katthemmet fick ersättning av Länsstyrelsen eller inte, det blev alltså en kostnad som lades på katthemmet.

På samma tema berättade föreståndaren för ytterligare ett katthem att ”*regeringen höjde ju reseersättningen, men inte Länsstyrelsen*”. Hen berättade att detta innebar att ersättningen från Länsstyrelsen var 6,5 kr lägre per mil än den ersättning katthemmets personal skulle ha betalt. Detta innebar enligt föreståndaren att katthemmet fick stå för mellanskillnaden på 6,5 kr per mil och betala detta ”*ur egen ficka*” i två års tid till dess att avtalet med Länsstyrelsen gått ut. Hen förklarade irriterat att Länsstyrelsen kunde tänka sig att justera avtalet under tiden det gällde, men inte när det missgynnade dem.

4.3.5 Arbetsmiljö

Avslutningsvis tog ett katthem även upp brister i arbetsmiljön som ett, enligt deras mening, stort problem. De ansåg att Länsstyrelsen inte värnade arbetsmiljön för

katthemets medarbetare utan tvärtom genom ekonomiska påtryckningar pressade katthemets personal att utsätta sig för risker och fara som inte var nödvändig.

Katthemsrepresentanten berättade att *”dråpslaget kom nu vid sista omhändertagandet”*. Hen beskrev att katthemmet fick i uppdrag av Länsstyrelsen att åka till ett vandrarhem för att omhänderta en katt som var övergiven i ett av rummen. Vart ägaren befann sig och huruvida hen skulle komma att dyka upp var okänt. Vandrarhemets personal skulle öppna ytterdörren via en applikation i sin mobil och hade sedan gömt en nyckel till rummet som katthemspersonalen skulle använda för att ta sig in i rummet där katten fanns. *”Jag var lite nervös”* berättade katthemets föreståndare, de skulle åka själva utan personal från vare sig Länsstyrelsen eller Polisen *”jag vet ju inte om hen är psykiskt sjuk, alkoholist eller knarkare”*.

Katthemets föreståndare genomförde infångande samt transport av katten på vandrarhemmet tillsammans med en kollega. En faktura skickades därefter enligt gängse rutin till Länsstyrelsen. Enligt katthemets föreståndare vägrade Länsstyrelsen betala fakturan eftersom katthemmet hade åkt två personer på ärendet *”då menar dom att jag ska åka dit ensam, utsätta mig för den här risken och stå i någons sovrums med dennes katt i en bur”*. Länsstyrelsen betalade enligt uppgift inte fakturan förrän katthemmet hade plockat bort kostnaden för en av de två ur personalen som utförde arbetet. Katthemets föreståndare meddelade då Länsstyrelsen att de *”inte vill ha mer att göra med er”* och hänvisade till att de *”inte kan jobba med sådana här förutsättningar”*. Hen uppger då att Länsstyrelsen svarat att *”du kan inte backa ur för du är upphandlad så avtalet gäller ett år till”*.

4.4 Så ser katthemmen på Länsstyrelsernas hantering av hemlösa katter

4.4.1 Anser katthemmen att det system som Länsstyrelserna använder idag är ett fungerande system?

Samtliga katthem fick frågan huruvida de ansåg att det system avseende hemlösa katter som Länsstyrelsen använde sig av i dagsläget var ett fungerande system, majoriteten svarade nej. Samtliga lämnade dock inget tydligt ja/nej svar och har därför exkluderats ur tabellen nedan (tabell 5).

Tabell 5: tabell över huruvida katthemmen ansåg att det system som Länsstyrelserna, använde i dagsläget avseende hemlösa/omhändertagna katter, fungerade

	Ja	Nej
Katthem 1	x	
Katthem 2		x
Katthem 6		x
Katthem 7		x
Katthem 9	x	
Katthem 14		x

Katthemmen ombads ge exempel på upplevelser/erfarenheter de grundade sitt svar på och berättade då framför allt om hur de upplevt att Länsstyrelserna saknade tillräckliga resurser för att utföra sitt uppdrag. Man beskrev att detta har lett till att Länsstyrelsen, sannolikt i ett försök att minska sina kostnader, ”utnyttjar” katthemmen på olika sätt och bland annat använder sig av ideella föreningar som tillåts utföra arbetet gratis.

”Det har blivit så att Länsstyrelsen tipsar djurägare om att ”om du inte gör något så kommer vi, men ring katthem sju för dom kan hjälpa er” och då slipper Länsstyrelsen jobbet och de slipper betala”. Ett katthem beskrev det som att de blev ”utnyttjade av Länsstyrelsen”. Ytterligare två katthem vittnade om liknande erfarenheter då privatpersoner som har hittat en katt som behövt hjälp har blivit rekommenderade av Länsstyrelsen att kontakta ett katthem.

Vidare förklarade representanten för ytterligare ett katthem att Länsstyrelsen i deras län nyligen hade ändrat i sitt avtal/upphandling så att det nu stod att de fick använda sig av ideella föreningar. Representanten för katthemmet poängterar dock att detta var något de gjorde redan innan avtalsändringen. För att undvika att begå avtalsbrott hade Länsstyrelsen dock kommit på ett sätt att ta sig runt problemet berättade hen. De åkte enligt uppgift ut till exempelvis en bondgård med en kattkoloni, men i

stället för att upprätta ett ärende så vidareförmedlade de kontaktuppgifter till en ideell förening som djurägaren uppmanades kontakta för att få hjälp. Hen berättade vidare att den ideella föreningen då fick åka ut och fånga in så många katter de kunde, utan ekonomisk ersättning. Hen förklarade att de ideella föreningarna inte har möjlighet att ha lika mycket och avancerad utrustning som katthemmet och därför ofta inte klarar av att fånga in alla katter. Enligt uppgift väntade Länsstyrelsen till dess att den ideella föreningen ”gav upp”, då skapade de ett ärende och kontaktade katthemmet som fick åka och fånga in resterande katter. Detta beskrevs av katthemmets representant som både omoraliskt och ett potentiellt djurskyddsproblem, eftersom tiden innan de sista katterna fångats in/får hjälp blir betydligt längre än om katthemmet fått uppdraget direkt.

Katthemmets representant berättade vidare att de tidigare hade intäkter på ca 250 000 kr/år från de kattrelaterade uppdrag de utförde åt Länsstyrelsen och Polismyndigheten. Nu hade dessa intäkter sjunkit till ca 60 000 kr/år, ”*Det man har gjort nu är det att den kostnaden de hade förut på oss sätter de ju ut på de ideella föreningarna*”. Katthemmets representant förklarade att i samtliga fall då det inte fanns någon känd ägare till katten/katterna så ringde Länsstyrelsen direkt till de ideella föreningarna, ”*man sätter statens ansvar att ta hand om det här på ideella organisationer och det tycker jag är jättefel*”.

Ett katthem som regelbundet tar uppdrag från flera olika Länsstyrelser förklarade att det var stor skillnad mellan hur de olika Länsstyrelserna arbetade och beskrev den ena Länsstyrelsen som följer; ”*där verkar det som att tjänstemännen/handläggarna är väldigt ekonomi styrda [...] Dom gör väldigt mycket själva, dom åker och hämtar katter, dom fångar in katter själva, dom kör katterna till veterinären för avlivning själva.*” Vidare berättade de att en av Länsstyrelserna begär veterinärundersökning av samtliga katter inom det första dygnet som rutin medan en annan Länsstyrelse i princip aldrig vill ha veterinärbesiktning med hänvisning till att det blir för dyrt.

I likhet med tidigare katthems upplevelse av att bli ”utnyttjade” så berättade ett katthem att Länsstyrelsen i deras län inför den senaste upphandlingen förändrade avtalet på så vis att de numera betalade ut en fast summa per hemlös katt som katthemmet fångade in på uppdrag av Länsstyrelsen. De berättade att de förut fick betalt för de resor/den tid det faktiskt tog att fånga in katterna med fällor och beskrev det som att ”*de utnyttjar ju oss egentligen*”. Katthemmet berättade att det nya systemet innebar att de nu gick minus på varje katt som de fångade in åt Länsstyrelsen. De berättade vidare att ”*detta gör att de andra (katthemmen) säger nej till alla fällkatter*” och förklarade att detta berodde på att de visste redan innan att de inte skulle tjäna några pengar, utan gå back på uppdragen. Katthemmet

förklarade att detta hade resulterat i att de fått åka på ärenden längre bort för att fånga in denna typ av katter, eftersom ingen annan ville ta uppdraget. Desto längre de behövt åka desto mer back har de gått, eftersom den fasta ersättningen fortsatt var den samma. Eftersom ingen annan varit villig att ta på sig dessa förlustuppdrag beskrev katthemmet att de känt sig tvungna att göra det, annars skulle katterna enligt uppgift inte fått någon hjälp, trots att det var Länsstyrelsen ansvar att säkerställa detta.

I kontrast till ovan beskrivna erfarenheter berättade ett katthem att de tyckte att Länsstyrelsen i deras län hade ett fungerande system. De berättade att de ibland gjorde anonyma anmälningar till Länsstyrelsen då de fått information om att det fanns katter som for illa någonstans. Deras erfarenhet var att Länsstyrelsen då utförde en kontroll på platsen relativt snabbt.

4.4.2 Katthemmens bild av Länsstyrelsens prioritering av hemlösa katter i dagsläget

Många av katthemmen gav uttryck för en mycket stor frustration över att hemlösa katter inte upplevdes vara en prioriterad fråga hos Länsstyrelsen. Flera underströk dock att de egentligen inte klandrade personalen på Länsstyrelsen utan politikerna. De ansåg att Länsstyrelsens medarbetare behövde få mer resurser för att kunna utföra sitt arbete på ett bra sätt. En katthemsrepresentant sa att hen utgick från att Länsstyrelsens personal ibland tvingades fatta beslut som gick emot vad de personligen ansåg vara rätt och fel, på grund av de begränsade ekonomiska möjligheterna.

Upplevelsen av att hemlösa katter prioriterades lägre av Länsstyrelsen, än katter där det funnits en känd ägare, delades av flera katthem. En katthemsrepresentant berättade att det sannolikt berodde på att i de fall det funnits en ägare är det möjligt för Länsstyrelsen att kräva ägaren på de kostnader som uppstått i samband med omhändertagandet. Detta i motsats till i de fall där katten saknat ägare och Länsstyrelsen vetat på förhand att de kommer få stå för kostnaderna.

I samklang med de andra katthemmen beskrev ännu ett katthem det som ”*tragiskt*” att hemlösa katter prioriterades så lågt av Länsstyrelsen. ”*det är okej att katter går runt i ett bedrövligt skick, men det är inte acceptabelt med några andra djur, vare sig sällskapsdjur, produktionsdjur eller vilda djur?!*” sa katthemmets representant. Hen gav sedan ett exempel:

”Om någon ringer in om en skadad älg eller något, då skickar man ut en skyddsjägare ganska snabbt. Det tar bara timmar så har man hittat älgen och sett till att den slipper lida. Men katter kan få gå omkring lidande i veckor, månader och årtal i vissa fall, med myndighetens vetskap! Ändå görs ingenting ibland, det tycker jag är oerhört frustrerande.”

I likhet med tidigare beskrivna upplevelse så berättade ett annat katthem att då de kontaktat Länsstyrelsen angående hemlösa katter i anslutning till stall och ladugårdar fått till svar att Länsstyrelsen redan känt till katterna. Man har flera gånger fått höra att *”det är ett 20-årigt ärende”*. Katthemets representant konstaterade frustrerat att *”alltså har de inte lyckats lösa det på 20 år, och någonting säger mig att de jobbar fel då”*.

Representanten för ett av katthemmen summerade uppgivet att *”katterna har inget värde, inte ens hos Länsstyrelsen”*.

4.4.3 Katthemmens bild av Länsstyrelsens hantering av skygga/osocialiserade hemlösa katter

Ett återkommande ämne som katthemmen själva tog upp under intervjuerna var hur Länsstyrelsen såg på och hanterade skygga katter. Man beskrev en utbredd okunskap, dels hos Länsstyrelsens personal, dels hos personalen på många katthem. Stor oro och sorg över alla de katter som blivit fel bedömda eller inte fått en rättvis chans beskrevs, *”du kan ju skrämma slag på vilken tamkatt som helst och få den att hugga dig”* sa en av katthemsrepresentanterna och förklarade att många katter hanteras på ett olämpligt sätt, på grund av okunskap. Representanten för ett annat katthem berättade att Länsstyrelsen och Polisen tillsammans med jägare och/eller veterinär åkt ut till kolonier och avlivat de katter de fått tag i den dagen. Sedan ansåg de, enligt katthemmet, att de löst problemet.

”Då har de skjutit av de finaste, tryggaste katterna som är mest sociala. Problemkatterna, de förvildade, dom som är svåra att rehabilitera, dom är kvar i ladan eller har stuckit därifrån. Så när Polisen och jägarna åker hem kommer de katterna tillbaka och fortsätter att föröka sig [...] Det funkar inte att göra så där, det är ju så dumt att klockorna stannar”.

I kontrast till detta sa en representant från ett katthem i ett annat län att de tyckte att *”det fungerar bra”* [hanteringen av skygga/osocialiserade katter]. Hen beskrev att Länsstyrelsen åkt på många ärenden och att de ofta tagit snabba beslut om avlivning av skygga katter direkt på plats. Katterna har då tagits direkt till veterinären för avlivning, *”Det är ju synd om de djuren, de ska inte mellanlanda här för att sen försöka bli infångade och sen tas till veterinär för avlivning”*.

Under intervjun med katthem sex berättade deras representant att de endast fått katter som ingått i ett rättsligt ärende från Länsstyrelsen.

”De har aldrig någonsin kommit med en katt som är märkbart hemlös [...] det har aldrig hänt. Jag tror inte de hanterar sådana katter...Alltså jag är övertygad om...alltså det finns så många exempel på kolonier där de inte har varit.”

Hen berättade vidare att hen hört ”*skräckhistorier*” från kollegor om att Länsstyrelsen tidigare åkt ut till kolonier i länet, men ”*då har det ju varit tillsammans med jägare eller Polis [...] för att skjuta*” [katterna].

4.4.4 Hur fungerar samarbetet med Länsstyrelsen i praktiken?

Baserat på de uppgifter katthemmen lämnat under intervjuerna samt de uppgifter som gått att ta del av genom avtalen beskrevs förloppet då Länsstyrelsen avropat katthemmens tjänster i grova drag generellt ha skett enligt följande rutiner:

Länsstyrelsen kontakter katthemmet med information om ett ärende, det kan vara akut och inställelse behövas snabbast möjligt eller ett planerat omhändertagande som är planerat att ske om några dagar. Länsstyrelsen brukar vanligen kunna lämna uppgifter kring uppskattat antal katter som kommer omhändertas/fångas in, samt vilken typ av ärende det rör sig om, är det någon som har avlidit? Fått djurförbud? O.s.v.

Katthemmet meddelar Länsstyrelsen om de tar på sig ärendet. Huruvida katthemmet utför alla delar som finns i avtalet/upphandlingen, d.v.s. infångning, transport, uppställning och eventuell försäljning/omplacering/återlämning varierar mellan olika län/katthem.

- I vissa län är det katthemmen som fångar in/transporterar katterna samt står för uppställning och i aktuella fall försäljning/omplacering/återlämning av katterna. I andra län utför Länsstyrelsens egen personal en eller flera av ovan listade delar av ett ärende. Det beskrivs av katthemmen framför allt vara infångande, transport och försäljning som Länsstyrelsen i vissa fall utför i egen regi, men det vanligaste är att katthemmen utför samtliga praktiska delar av ett ärende utifrån de beslut som Länsstyrelsen fattar i egenskap av myndighet.

Katthemmet packar sina transporter med allt nödvändigt material och skyddsutrustning och inställer sig på den av Länsstyrelsen anvisade platsen. Infångning sker med hjälp av lämplig utrustning och kan beroende på antal katter och vad de har för vana/erfarenheter av människor ta allt från minuter till veckor, i vissa fall månader. De ärenden som vanligen tar lång tid är ärenden med kolonier bestående av många och skygga katter, i dessa fall används oftast kattfällor som vittjas med max 12 timmars mellanrum.

Vad som sker med katterna när de fångats in beror på deras skick samt vilken typ av ärende det är.

- Katter som är allt för illa därav avlivs på plats eller transporteras till veterinärklinik för avlivning.

- ”Förvildade” katter överläts i vissa län omedelbart vid infångandet till katthemmen som då blir ägare till katten och kan ta hand om den på det sätt de anser vara lämpligt, tex vaccinera, kastrera o.s.v.
- I andra fall omhändertar Länsstyrelsen i egenskap av myndighet katten och katthemmet förvarar den på sin anläggning i väntan på fastställande av beslutet. Djurägaren har initialt möjlighet att överklaga Länsstyrelsens beslut. Under tiden fram till dess att beslutet om omhändertagande är fastställt står katthemmet för all daglig skötsel men får inte ta några egna beslut om katten eller utföra några åtgärder så som exempelvis kastration. Då beslutet om omhändertagande har fastställts ska ett nytt beslut om vad som ska ske med katten tas av Länsstyrelsen. I vissa fall avlivas katten men enligt katthemmen själva får de vanligen frågan om de vill överta katten och de beskriver att de i princip alltid tackar ja, i mån av plats. I vissa fall beslutar Länsstyrelsen om att i egen regi sälja katten, detta beskrivs dock av katthemmen som mindre vanligt förekommande.

De katter som Länsstyrelsen överlåter till katthemmen genomgår vanligen efter överlåtelsen olika behandlingar så som kastration, tandåtgärder osv. Beroende på deras psykiska och fysiska status kan det variera hur lång tid det tar tills katthemmet bedömer att katten kan annonseras ut för adoption. Hur lång tid det tar innan en katt blir adopterad varierar även det beroende på antalet intressenter, kattens utseende och personlighet. Katterna kan i väntan på att rätt person ska dyka upp bo på katthemmet eller i vissa fall i ett så kallat jourhem.

När nya ägare till katten hittats adopteras katten från katthemmet och flyttar hem till sin nya ägare.

Kommentarer från två av de intervjuade katthemmen avseende samarbetet med Länsstyrelsen:

”Vi tycker att samarbetet med Länsstyrelsen fungerar jättebra, vi har arbetat tillsammans med dem i många år. [...] Det är ju de som har den stora makten att säga ja/nej men sen lyssnar de väldigt mycket på mig som hanterar djuren på plats.”
- Katthem ett

”Jag upplever att vi har jättebra respekt för varandra [...] sett till deras resurser så är jag nöjd [...] jag vet ju att dom är bakbundna av direktiv och budgetar och ja, alltid ont om personal.” – Katthem nio

Vidare ombads samtliga katthem som intervjuades att göra en uppskattning avseende hur länge katter har stannat hos dem. Det visade sig att hälften av de tillfrågade hade någon form av fristad/senioravdelning eller liknande, det vill säga,

de katter som av någon anledning inte blev adopterade fick bo kvar i en särskilt rymlig del av katthemmet eller bo på obestämd tid i jourhem. Det rörde sig vanligen om katter som hade någon form av kronisk sjukdom och därför t.ex. behövde daglig medicinering eller katter som var äldre då de kom till katthemmet. Även katter som levtt ett hårt liv som hemlösa och därför såg ”slitna” ut efter att till exempel ha fått frostsador på öronen beskrevs som extra svåra att hitta ett hem till.

Den andra hälften av katthemmen hade inga katter som blev kvar på katthemmet i år utan beskrev att det vanligen rörde sig om ca en till sex månader. Vissa individer som var av god psykisk och fysisk status när de kom till katthemmet kunde dock adopteras ut så snabbt som inom en vecka i vissa fall.

4.4.5 Hur fördelas det ekonomiska ansvaret?

Under punkt 4.2.10 finns prisuppgifter från de avtal/upphandlingar som skett mellan landets olika Länsstyrelser och katthemmen. Nedan följer katthemmens beskrivning av vilka kostnader Länsstyrelsen stått för samt vilka kostnader katthemmen förväntats täcka.

Katthemmen har vanligen fått en fast ersättning per kilometer de kört till/från ett omhändertagande. Denna ersättning ska täcka kostnader för bland annat fordon, bränsle, utrustning o.s.v. Utöver detta har de fått en ersättning per arbetad timme per person. Antalet personer från katthemmet som skulle delta vid transport/infångning bestämdes i samråd med Länsstyrelsen. I samtliga län, förutom ett, utgick ingen ersättning per arbetad timme för arbete med att packa bilar/förbereda inför infångande eller arbete med att rengöra bilar, utrustning o.s.v. efter att transporten skett.

I vissa fall överläts katterna omedelbart efter infångandet till katthemmen och då övertog katthemmen hela ansvaret för katterna direkt. Ingen ersättning utöver den för infångandet utgick då till katthemmen. I de fall då katten hade en ägare och har omhändertagits av Länsstyrelsen (eller Polisen) med stöd av djurskyddslagen så förvarade katthemmet vanligen katten åt myndigheten fram tills dess att ett slutgiltigt beslut hade fattats. Under denna tid fick katthemmen ersättning per dygn de förvarade katten. Dagen för infångandet räknades dock som dygn noll och ersättas inte, därefter fick de ersättning per påbörjat dygn. Vad denna ersättning förväntades täcka finns att läsa under punkt 4.2.10.

Det var vanligt att katterna genomgick en veterinärbesiktning inom de närmsta dyggen efter att de omhändertagits. Dels för att man skulle dokumentera deras hälsostatus, dels för att veterinären skulle kunna skriva ett intyg som sedan kunde användas av Länsstyrelsen i rättsprocessen mot en eventuell ägare. Denna veteri-

närundersökning betalades i normalfallet av Länsstyrelsen och vanligen ID-märktes katterna även i samband med detta. Likaså betalade Länsstyrelsen för avlivningen av de katter som bedömdes vara för illa därn eller som haft för stora vårdbehov. Enklare åtgärder så som behandling av skabb eller liknande kunde vanligen godkännas och finansieras av Länsstyrelsen medan mer omfattande vårdbehov innebar beslut om avlivning.

I undantagsfall berättade katthem om Länsstyrelser som betalat för vaccination av katterna. I majoriteten av fallen så skedde vaccination, kastration, tandåtgärder och annan ”icke akut” vård först efter att katthemmet övertagit katten, det vill säga detta var kostnader som katthemmet fick betala för. I vissa fall betalade katthemmet även för ID-märkningen.

4.4.6 Prioriteringsordning

På frågan om de alltid hade möjlighet att ta emot alla katter Länsstyrelsen ber dem att förvara/ställa upp varierade katthemmens svar (tabell 6). Vissa hänvisade till att det stod i deras avtal att de ”ska” kunna ta emot alla katter Länsstyrelsen ber dem ta hand om. Ett katthem sa ”vi har aldrig sagt nej, vi kan inte säga ”nej vi har fullt” eftersom vi har avtal med Länsstyrelsen”. Andra katthem har sett det som givet att de ibland behövt säga nej till Länsstyrelsen ”har vi inte plats så har vi ju inte plats”, detta gällde dock främst de katthem som regelbundet tog emot katter från flera Länsstyrelser. De beskrev att det ibland hänt att två stora ärenden från olika län ”krockar” men att de tyvärr inte kunde göra något för att påverka detta.

Vidare fick katthemmen svara på om de tog emot katter från andra håll än Länsstyrelsen/Polisen, till exempel från privatpersoner eller veterinärer (tabell 6). En absolut majoritet av katthemmen gjorde det.

Tabell 6: tabell över huruvida katthemmen alltid har möjlighet att ta emot Länsstyrelsens katter samt huruvida de tar emot katter även från andra än Länsstyrelsen/Polismyndigheten.

	Kan ni alltid ta emot alla Länsstyrelsens katter?		Tar ni emot katter från andra än Länsstyrelsen/Polisen?		
	Ja	Nej	Ja	Ja, i mån av plats	Nej
Katthem 1	x			x	
Katthem 2	x		x		
Katthem 4		x		x	
Katthem 5	x		x		
Katthem 7		x		x	
Katthem 9	x			x	
Katthem 14		x			x

Katthem fyra berättade att de tog emot katter som privatpersoner ville omplacera i mån av plats men att Länsstyrelsen alltid prioriterades i första hand. De berättade vidare att de privata omplaceringarna var ganska enkla. De tog endast emot friska katter som inte var allt för gamla, var det en äldre katt fick djurägaren först bekosta ett ”seniorblodprov” för att kattens hälsa skulle kunna konfirmeras. ”Så ekonomiskt är det mycket bättre om vi bara skulle ta privata omplaceringar” konstaterade katthemmets representant. Hen poängterade dock att det inte är så de arbetar, Länsstyrelsens djurskyddsärenden prioriterades.

Katthem sju berättade att de nästan alltid haft full beläggning och att det ofta stod katter i kö som väntade på att få komma in på katthemmet. Katthemmets representant berättade att de nyligen tagit emot två friska katter som lämnats in till veterinären för avlivning och att dessa gick före sju hemlösa katter de kände till via tips från privatpersoner. Hen berättade vidare att de om det gäller större grupper av katter som skulle fångas in (ej via Länsstyrelsen) så brukade de samarbeta med angränsande katthem, genom att ringa runt och fråga om de kunde ta emot några av katterna. Hen förklarade att de alltid måste fånga in exakt alla katter som levtt hemlösa på en plats för att det skulle vara någon idé, annars blev det snabbt en ny koloni på samma plats, ”lämnar vi en dräktig hona så är det ju kört”.

I likhet med detta berättade katthem ett att även de haft fullbelagt ibland. De har endast tagit emot privata omplaceringar i mån av plats, Länsstyrelsens katter har gått före. Representanten för katthemmet berättade att det då hen började engagera sig i katthemsverksamheten för 35 år sedan fanns ”lååånga listor” på människor som hade katter de hittat och ville bli av med, eller katter de ville ha hjälp att omplacera. Hen beskrev i en mycket positiv anda att det nu för tiden inte fanns någon sådan lista längre. Hen trodde att det beror dels på det mångåriga arbete katthemmet lagt ned, dels på att kattens status/värde som individ idag anses högre bland privatpersoner.

Även katthem 14 berättade att de trots att de endast tog emot katter från Länsstyrelsen tvingades säga nej ibland på grund av platsbrist. De poängterade dock att de tog emot katter även från Länsstyrelserna i angränsande län, varav en helt saknade upphandlat katthem men ringde dem då behov av katthem uppstod.

I kontrast till ovan erfarenheter uppgav katthem nio att de aldrig hade tvingats säga nej till Länsstyrelsen p.g.a. platsbrist, de försökte alltid att hålla ett par jourhem tomma, redo att ta emot Länsstyrelsens katter. Katthemmets representant berättade eftertänksamt att det skulle enormt mycket till för att de någonsin skulle säga nej till Länsstyrelsen. Skulle det vara så att de inte hade plats så skulle de löst det genom att kontakta kollegor på andra katthem för att få hjälp med att ta de katter de själva

saknade plats för. De uppgav att Länsstyrelsen endast stod för ca 20 % av de katter som kommit till katthemmet, övriga 80 % har kommit via privatpersoner eller veterinärkliniker där de lämnats in för avlivning.

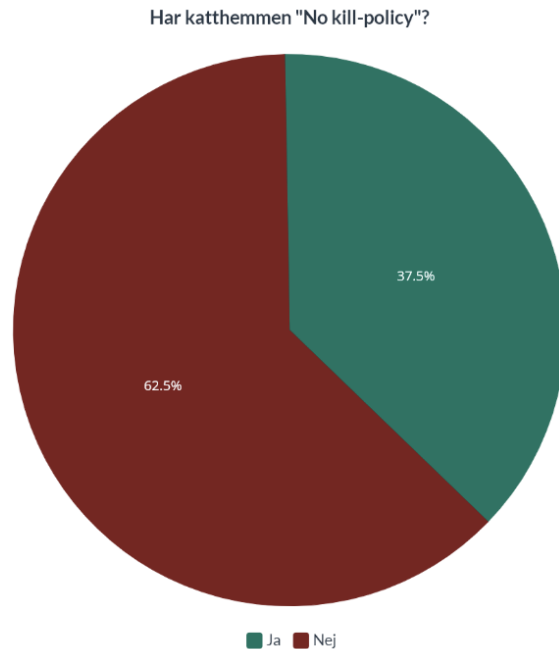
4.4.7 Överlåtelse av katter från Länsstyrelsen till katthemmen

Samtliga tillfrågade katthem förutom ett uppgav att det var standard att Länsstyrelsen överlät katter till dem. De berättade att i vissa fall, när det gällt oönskade katter eller katter som ingen ville kännas vid (vanligen kolonier av mer eller mindre förvildade katter) så överläts katterna ofta till katthemmet direkt i samband med infångandet, alternativt efter det att en veterinärbesiktning hade genomförts. I de fall då ägda katter omhändertagits med stöd av djurskyddslagen så förvarade katthemmen vanligen katten åt Länsstyrelsen under ett par veckor i väntan på att dels en eventuell överklagan från djurägaren skulle komma in till Länsstyrelsen, dels ett slutgiltigt besked skulle fattas av Länsstyrelsen i ärendet.

Endast ett av de upphandlade katthemmen som intervjuats tog inte över katter från Länsstyrelsen. De hade tidigare hjälpt Länsstyrelsen att sälja katter (och andra djur) via annonser på sin Facebook sida med mycket goda resultat. De förklarade att de fått stor spridning på sina annonser och berättade att de exempelvis hade ett ärende med 40 omhändertagna hundar som de hittade köpare åt inom en vecka. Föreståndaren för katthemmet förklarade dock att de inte kan göra detta jobb gratis, *”annonserar du så kommer du ju ha jättemycket folk som ringer och frågar o.s.v. och det är ju ett jobb”*. Att överta katterna och sälja/adoptera ut dem i egen regi var inte aktuellt enligt föreståndaren *”då kommer vi stå där med jättemycket kostnader som vi inte har någon täckning för”*. Alla katter som stallades upp på katthemmet i fråga överläts av Länsstyrelsen, efter att slutgiltigt beslut fattats i ärendet, till en ideell förening i länet.

4.4.8 Avlivnings beslut och "No kill-policy"

Samtliga katthem fick svara på frågan om de ansåg sig ha en "No kill-policy", nedan följer figur 5 som illustrerar de svar som erhöles:

Figur 5: cirkeldiagram över huruvida katthemmen har "No kill-policy"

Huruvida katthemmen hade en så kallad "No kill-policy" eller inte varierade alltså. En majoritet hade det inte och flera av dem som svarade ja gjorde det i kombination med någon typ av reservation så som "ja, men..." eller "ja, fast med modifikation..." De tycks alla ha fått acceptera att Länsstyrelsen kan fatta beslut om avlivning av katter fram till dess att katterna i fråga överlåts till katthemmen. De har allihop i sina avtal/upphandlingar skrivit på att de åtar sig att transportera katter till, av Länsstyrelsen anvisad, veterinär för avlivning om Länsstyrelsen beslutat om detta. Flera förklarade därför att de hade "No kill-policy" men att den endast omfattade de katter som katthemmet ägde. Ett katthem berättar att de tyckte att de brukade kunna ha en bra dialog med Länsstyrelsen i frågan men sa att "skulle vi mot förmodan inte komma överens, då kommer vi nog säga upp avtalet", så pass viktig var frågan för dem.

Andra katthem uppgav att de inte hade denna policy, men oberoende av detta var katthemmens beskrivning av hur de arbetade slående lika. Vanligen beskrevs att man var beredd att lägga stora resurser och mycket tid på att behandla, rehabilitera och socialisera sjuka och förvildade katter. Man beskrev dock att man avlivar katter, om än få till antalet, i de fall då veterinär rekommenderat detta eller då man inte ansett det vara försvarbart att fortsätta ur djurskyddssynpunkt. Exempel som gavs var bland annat skygga katter som behövt behandling med omfattande eftervård som inte varit praktiskt genomförbar utan att katten utsattes för extrem stress. Även

katter som behövt upprepade operationer men där prognosen oavsett varit tveksam eller dålig gavs som exempel.

Exakt hur långt man var beredd att gå ekonomiskt för att rädda livet på en enskild katt varierade i viss utsträckning. Vissa katthem uppgav att ekonomi aldrig var en faktor som vägdes in i beslut om vad som skulle ske med en katt, endast kattens välfärd. Andra katthem berättade att de i vissa fall valt att se till helheten och bedömt en åtgärd som för kostsam i förhållande till hur många andra, friskare katter, de skulle kunna hjälpa genom motsvarande summa.

Synen på hur skygga/osocialiserade katter man borde rehabilitera samt hur lång tid man tyckte det var acceptabelt att denna process tog varierade. Flera katthem ansåg att Länsstyrelsen hade en orealistisk bild av tiden det tar att socialisera en katt. De beskrev att de upplevt mycket goda resultat men att katterna måste få tid, ”*det tar inte veckor, det tar månader*”. De gav uttryck för en frustration över att Länsstyrelsen inte lät dem arbeta med detta i den takt de bedömde lämplig, trots att de var villiga att överta katterna och där med samtliga kostnader för dem. De katthem som tyckte att man skulle lägga längre tid på dessa katter uttryckte generellt en åsikt om att Länsstyrelsen och de katthem som är negativt inställda till detta saknade kunskap och vetenskaplig grund för sina åsikter. De hävdade att det fanns forskning och vetenskapligt stöd för deras arbetssätt och att de kunde redovisa otaliga exempel på lyckade fall. Poängtera ville dock en katthemsrepresentant att de inte la skulden på Länsstyrelsen för hur hanteringen av skygga katter såg ut, utan snarare på Jordbruksverket och politikerna som bestämt vilka lagar och riktlinjer Länsstyrelsen har att förhålla sig till. De katthem som var mer kritiskt inställda till rehabilitering av skygga katter hänvisade till att de tyckte att katterna utsattes för en allt för stor stress och att det inte var försvarbart ur djurskyddssynpunkt. Som svar på denna typ av åsikter hävdade de mer liberala katthemmen att det återigen handlade om okunskap och att de katthem som var kritiskt inställda till längre rehabilitering saknade tillräckliga kunskaper och kompetens avseende hur skygga katter socialiserades på ett bra sätt.

4.5 Förändringar i katthemmens rutiner med anledning av det nya kravet på ID-märkning/registrering av katter i Sverige

4.5.1 Förändringar av rutiner avseende ID-märkning

Samtliga katthem som deltog i studien uppgav att de inte förändrat sina rutiner avseende ID-märkning. De hade redan innan lagen om ID-märkning och registrering kom ID-märkt samtliga katter de tagit emot. Katthemmen beskrev en lång tradition av att ID-märka katter, ”*det har vi alltid gjort*” och ”*det har vi gjort länge*” är exempel på fraser som användes.

4.5.2 Förändringar av rutiner avseende registrering

Fram tills 1 januari 2023 då Jordbruksverkets kattregister öppnade hade det framför allt funnits två stora kattregister i Sverige, kattförbundet SVERAK:s register samt Svenska Kennelklubben (SKK):s register ”Djur-ID”.

Katthemmen berättade i intervjuerna att de tidigare registrerade katthemmet som ägare på de katter som kom in till katthemmet, i något av ovan listade register. Då en ny ägare hittats och katten adopterades ut genomförde katthemmen ett ägarbyte i det/de register de valt att använda.

Nedan följer en tabell (tabell 7) över vilket eller vilka ID-register som katthemmen uppgav att de använt sig av fram till 31 december 2022.

Tabell 7: tabell över vilka ID-registerkatthemmen använt fram till 31 december 2022

	SKK:s register ”www.DjurID.se”	SVERAK:s register ”www.id-registret.se”
Katthem 2	x	
Katthem 4	x	x
Katthem 5	x	
Katthem 7	x	x
Katthem 9	x	

Nästkommande tabell (tabell 8) redogör för vilka ID-register som katthemmen uppgav att det använt sig av sedan den nya lagen om obligatorisk ID-märkning och registrering i Jordbruksverkets kattregister trädde i kraft 1 januari 2023.

Tabell 8: tabell över vilka ID-register som katthemmen använt sedan 1 januari 2023

	SKK:s register ”www.DjurID.se”	SVERAK:s register ”www.id-registret.se”	Jordbruksverkets register	Uppmanar de nya ägarna att registrera sig/katten i Jordbruksverkets register	Ej aktuellt p.g.a. övertar ej katter från Länsstyrelsen längre
Katthem 1			x	x	
Katthem 2	x			x	
Katthem 4	x			x	
Katthem 5	x			x	
Katthem 7				x	
Katthem 9			x	x	
Katthem 14					x

Hälften av katthemmen i denna studie använde sig fortfarande av SKK:s register. Samtliga katthem uppmanade de nya ägarna att registrera sig i Jordbruksverkets kattregister. Men endast två av katthemmen registrerade sig som ägare på katterna i Jordbruksverkets register under den tid som katterna bodde på katthemmet/i jourhem i katthemmets regi.

Vidare fick katthemmen svara på om de hade någon typ av uppföljning avseende huruvida de nya ägarna faktiskt registrerade sig som ägare i Jordbruksverkets kattregister. Tre av katthemmen uppgav att de hade rutiner för uppföljning. Ett katthem skickade smspåminnelse till de nya ägarna samt gick in manuellt i Jordbruksverkets register och sökte på katten för att kontrollera att en registrering skett. Ytterligare ett katthem gick även de in manuellt i registret och kontrollerade om de nya ägarna genomfört registreringen. Som backup hade de dock en utskrivna kopia av Jordbruksverkets fysiska registreringsblankett som de nya ägarna fick fylla i och signera då de hämtade katten. Genomförde de nya ägarna inte registreringen online så skickade katthemmet in blanketten till Jordbruksverket. Anledningen till att de inte skickade in den ifyllda blanketten direkt var att det är billigare för kattägarna att registrera sig online. Ett katthem hjälpte de nya ägarna att genomföra registreringen på plats och uppgav därför att det i deras verksamhet inte fanns något behov av uppföljning.

4.5.3 Arbeta enligt lagstiftningen i praktiken

Katthemmen fick svara på huruvida de ansåg det vara praktiskt möjligt att i dagsläget arbeta enligt gällande lagstiftning, som i princip säger att: en omärkt katt är en hemlös katt, och en hemlös katt ska anses vara utsatt för ett lidande, och en katt som lider ska omhändertas av ansvarig myndighet.

Katthemmen fick även ta del av ett fiktivt scenario och beskriva hur de skulle agera. Scenariot var som följer: Hur skulle ni hantera om någon från allmänheten ringer in och har observerat en omärkt katt som verkar hemlös? Skulle ni göra en bedömning av huruvida den verkade lida och låta den gå kvar ute om den verkade ”okej”, eller skulle ni ta på er att fånga in den oavsett?

Katthem fem hade bestämt att de skulle följa lagen som den var skriven, de tolkade det som att en omärkt och okastrerad katt saknar ägare. Var katten tam och gosig antog de att det tidigare funnits en ägare. Uppfattades katten trots detta som hemlös/i behov av hjälp så skulle de välja att tolka det faktum att den är omärkt och okastrerad som att den nu saknade ägare, och därför ta hand om den.

Katthemmet berättade att de aktivt försökt skapa ett rättsfall för att få till en prejudicerande dom. De kontaktade Länsstyrelsen för några veckor sedan, då det dykt upp just en sådan katt som beskrevs ovan. De frågade då Länsstyrelsen om katthemmet kunde ta in den mot bakgrund att den var omärkt? Länsstyrelsens personal konstaterade då enligt katthemmet att det för tillfället sknades domar avseende detta och därför i dagsläget inte var helt givet. Då beslutade katthemmets föreståndare att de skulle försöka få saken prövad i domstol. De tog in katten på katthemmet och annonserade sedan efter ägaren på nätet, i lokaltidningen, hos Polisen och Länsstyrelsen. De berättade att det var en jättegullig och tam katt som dock var omärkt och okastrerad. Detta gjorde att de känt hopp om att få tag i en ägare som skulle vilja ha tillbaka katten, och att ärendet då skulle kunna leda till en prejudicerande dom. Trots ihärdigt sökande efter en ägare fick de aldrig tag i någon som ville kännas vid katten, vilket gjorde att det aldrig blev en rättssak.

Katthemmet poängterade att de valt att tolka lagen strikt men att de hade svårt att se hur det skulle vara praktiskt möjligt för Länsstyrelsen att göra detsamma. De förklarade att Länsstyrelsen i sådana fall skulle bli tvungen att ta hand om massvis av katter, vilket de i nuläget saknade kapacitet för.

De flesta katthemmen vågade dock inte tolka lagstiftningen lika strikt som katthem fem. De delade egentligen katthemmets syn på saken och önskade att man skulle kunna utgå från att en omärkt katt är hemlös, men ansåg inte att det gick att arbeta så i praktiken ännu. Detta eftersom det fanns ett mycket stort antal omärkta katter som faktiskt hade en ägare.

Hälften av de tillfrågade katthemmen beskrev att de hade någon typ av rutin eller checklista som upphittaren av en förmodat hemlös katt ombads följa innan katthemmet agerade.

1. Kontroll av huruvida katten hade ID tatuering i örat
2. Kontroll med chipläsare avseende huruvida katten hade ett ID chip
3. Uppsättning av lappar i området, dörrknackning, annonsering i lokala Facebookgrupper och/eller ett halsband innehållande ett meddelande som sattes på katten

Man beskrev att personen i fråga ofta erbjöds komma till katthemmet med katten så att personalen kunde söka efter ett eventuellt chip med hjälp av chipläsare. Vissa hjälpte även till att författa och skriva ut lappar eller skapa ett inlägg på katthemmets Facebook-sida.

De beskrev vidare att de givetvis agerade snabbare om det skulle vara en katt i akut behov av vård. Var det en katt som verkade må okej (inte i akut behov av vård p.g.a. skada eller sjukdom) bad de upphittaren göra lite efterforskningar. Gick det trots detta inte att få tag i någon ägare så tog katthemmen emot katten. Vissa var öppna för att ta emot katten direkt från en privatperson, andra sa att de brukade uppmana upphittaren att anmäla katten till Länsstyrelsen, så att det blev ett myndighetsärende. Katthem nio förklarade att *”det känns alltid bättre att ta hand om en katt med Länsstyrelsen i ryggen, ifall det uppstår en tvist, då känns det alltid tryggt att Länsstyrelsen har fattat beslutet att den här katten ska tas in. Då får ägaren lösa den saken, tvisten, med Länsstyrelsen”*. De poängterade dock att de aldrig nonchalerade en hemlös katt utan alltid såg till att den fick hjälp på ett eller annat sätt. Ett annat katthem instämde och berättade att *”Vi säger alltid att vi kan ta den men vi får inte ta den [...], ni måste ringa och gå via Länsstyrelsen så kan vi ta den sen”*. De berättade vidare att de gjorde enstaka undantag exempelvis om det var en bonde som ringde och sa att det sprang massor av okända katter på gården och de började bli fler, *”men i princip får vi inte göra det utan de måste bli juridiskt rätt. För om vi säljer en katt och det sen visar sig att det var någon som hade tappat bort den...då blir det inte så bra för oss”*. Avslutningsvis konstaterade katthemmets representant att *”Jag skulle önska att vi bara kunde få ta in katter som var omärkta, det skulle bli lättare”*.

Katthem ett förklarade att de inte ansåg att man kunde utgå från att en omärkt katt var hemlös i dagsläget. De förklarade även att de för tillfället hade så mycket att göra att de inte fanns möjlighet för dem att engagera sig i alla omärkta katter. *”Det skulle aldrig funka jobbmässigt för Länsstyrelsen och platsmässigt för oss...”*.

Katthem nio höll till viss del med katthem ett om att det skulle innebära en ökad arbetsbörda, men såg det som ett tillfälligt och överkomligt problem. Katthemmet ansåg att ansvaret låg på Länsstyrelsen som borde vara strängare i sin tolkning av lagstiftningen och bedömningen av nivån av lidande. De beskrev en kultur där man hellre friade än fällde p.g.a. resursbrist. Man menade att ja, i första skedet skulle

det krävas en stor arbetsinsats och ökade resurser från såväl Länsstyrelsens- som katthemmens håll, men på lång sikt skulle det frigöra ekonomiska resurser och arbetstid, *”våra förbund jobbar stenhårt med att försöka förklara vinsten med att faktiskt sätta ned foten någon gång”*. Utöver de ekonomiska och praktiska fördelarna så skulle detta enligt katthemmet även minska det enorma lidande som hemlösa katter i Sverige tvingas utstå dagligen. *”Länsstyrelsen blir ofta beskyllda för att de omhändertar djur väldigt godtyckligt, min bild är att de snarare tvingas blunda alldeles för ofta. Det är många djur som borde omhändertaras eller omhändertaras alldeles för sent.”*

4.5.4 Behovet av katthem i framtiden

Katthemmen fick, mot bakgrund av den nya lagen om obligatorisk ID-märkning och registrering, svara på hur de trodde att behovet av katthem skulle se ut i framtiden. Inget av de tillfrågade katthemmen trodde att behovet skulle öka, endast ett av katthemmen sa sig tro att behovet skulle minska, övriga tillfrågade trodde att behovet förblir oförändrat.

Katthem nio förklarade att de inte trodde att den nya lagen om ID-märkning och registrering skulle få särskilt stor effekt då de antog att de människor som registrerade sig i Jordbruksverkets register var *”samma människor som har varit duktiga och registrerat i de andra registren tidigare”*. För att lagen skulle få önskad effekt ansåg de att det först och främst behövdes en straffskala och tydliga direktiv avseende konsekvenserna om man inte ID-märker, registrerar och kastrerar sin katt.

Även katthem 14 gick i liknande tankebanor och förklarade att det de trodde krävdes för att människor skulle ta lagen om ID-märkning och registrering på allvar var *”att det står i klartext att djur som inte är ID-märkta ses som förvildade och tas bort”*. En sådan approach skulle initialt betyda kostnader för staten och att många katter avlivas men katthemmet beskrev att det enligt deras uppfattning var det enda sättet att lösa problemet med hemlösa katter, på riktigt. Katthemmet hade avtal/upphandling med Polismyndigheten under sina första 6–8 år som aktiva och berättade att de då fångade in ca 500 hemlösa katter per år åt myndigheten. De menade att om man strikt hade tolkat omärkta katter som hemlösa och fångat in dem i den takten så skulle behovet av katthem nästintill dö ut. De poängterade dock vikten av att fånga in exakt alla hemlösa katter på en plats *”vi lämnade inte en enda katt [...] där man [Länsstyrelsen] har lämnat enstaka katter, där fick vi åka tillbaka år efter år och hämta 40 varje år”*.

Utan att ge uttryck för någon önskan avseende den typ av åtgärd som katthem 14 tog upp så berättade katthem nio att det uppskattningsvis fanns 5000 hemlösa katter bara i deras län. De var det enda katthemmet i länet som jobbade med hemlösa

katter och de tog in ca 200 hemlösa katter per år, ”*så sett ur det perspektivet skulle det väl behövas åtminstone tio katthem som oss bara i län nio*”. Katthem sju var inne på samma spår, de trodde att antalet katter i behov av hjälp skulle vara i princip oförändrat i framtiden men poängterade att detta innebar att antalet katthem behövde öka.

Ett förslag för att minska behovet av katthem i framtiden beskrevs av katthem två. Detta i form av förebyggande arbete så som kastrationskampanjer vilket skulle innebära att färre oönskade katter föds. Katthemets representant berättade att de tog emot 250–300 kattungar per år när de startade sin verksamhet. Tack vare kastrationskampanjer där de erbjöd kastrationer till reducerat pris, i ömmande fall gratis, hade de fått ett fantastiskt resultat. I år hade inte vare sig några honor med ungar eller dräktiga honor hittats i deras upptagsområde. Endast fyra kattungar som antogs vara ”*dumpade*” hade hittats i år trots att det redan var september då katthemmet intervjuades.

I likhet med föregående katthem var ytterligare en katthemsrepresentant försiktigt positiv och beskrev lagen som ”*en bra början*” och sa att ”*det går åt rätt håll, det känner vi*”.

Utöver detta tog flera katthem upp att de ställde sig mycket kritiska till hur Jordbruksverket valt att tolka rådande lagstiftning. Man ansåg att de genom formuleringen av föreskrifterna och de allmänna råden avseende hållande av hundar och katter (*SJVFS 2020:8*) sak nr L 102, bidrog till att öka antalet hemlösa katter i Sverige.

4.5.5 Oklarheter gällande tillämpning av lagstiftningen

I slutet av intervjun fick samtliga katthem tillfälle att ta upp eventuella oklarheter avseende tillämpningen av den lagstiftning som omfattar katter. De flesta beskrev att de förstod lagstiftningen men att de hade åsikter kring att den behövde förändras och/eller tolkas annorlunda.

Ett problem som togs upp av flera katthem var en oklarhet de inte upplevde för egen del, utan ansåg att Polisen tycktes uppleva. De beskrev hur det var extremt svårt att förmå Polisen att fatta beslut angående hemlösa katter utanför Länsstyrelsens öppettider. Detta trots att Polisen enligt rådande lagstiftning har fullt mandat att fatta beslut om omedelbart omhändertagande av djur under dessa förhållanden. En katthemsrepresentant berättade att hen en midsommarafton stod med en katt i akut behov av hjälp. Trots att det var tre dagar tills Länsstyrelsen öppnade och trots att hen läste lagtexten för Polisen så vägrade de enligt uppgift att fatta ett beslut och sa ”*du får ringa Länsstyrelsen på måndag*”.

I likhet med föregående katthem önskade ett annat katthem ett tydliggörande avseende vilket ansvar myndigheterna hade för oägda katter som gick runt ute och mådde dåligt. De beskrev att det i dagsläget inte var självklart att dessa katter fick någon hjälp, ens under Länsstyrelsens öppettider, *”till 99 % så handlar det ju om ideella krafter och att pengarna kommer från privat håll”*.

Katthem fem var inne på samma spår och efterfrågade prejudicerande domar, som tydliggjorde vilka konsekvenser det resulterade i om någon släppte ut sin omärkta, oregistrerade och/eller okastrerade katt.

4.5.6 Katthemmens förhoppningar, förväntningar, tankar och önskemål inför framtiden

Katthemmen ombads avslutningsvis att blicka framåt och berättade om sina förhoppningar, förväntningar, tankar och/eller önskemål inför framtiden. Vad katthemmen valde att prata om varierade men bland annat nämndes önskemål om att fler människor i framtiden skulle välja att adoptera en katt då de beslutar sig för att bli kattägare, att veterinärbristen skulle minska, att mängden hat och hot mot katthemmen skulle minska, att fler till storleken mindre katthem skulle upphandlas av Länsstyrelserna, att Länsstyrelserna skulle få större ekonomiska resurser samt att andelen förebyggande arbete, så som exempelvis kastrationskampanjer, skulle öka. Gemensamt för samtliga önskemål var deras koppling till möjliggörandet- och underlättandet av så väl Länsstyrelsens- som katthemmens möjligheter att hjälpa ett så stort antal katter som möjligt.

Representanten för ett katthem hävdade att de enda som hade makt att förändra situationen på riktigt, var politikerna. Hen gav uttryck för en önskan avseende beslutsamhet, att politikerna bestämde sig för att *”nu jäklar måste vi faktiskt lösa det här”*, med starka direktiv. Hen poängterade även vikten av att det måste finnas kännbara straff för den som inte följer lagstiftningen. Hen menade att *”Det skulle faktiskt bli en fruktansvärt märkbar skillnad på bara ett par-tre år”*, förutsatt att politikerna verkligen tog tag i frågan och såg till att lagar och regler efterlevdes.

Många av katthemmen tog upp en önskan om att katten skulle få ett högre värde och en ökad status i allmänhetens ögon. Att människor förstod vilket ansvar det innebar att skaffa en katt, att de tänkt igenom beslutet och var beredda att ta det ansvar som krävdes.

5. Diskussion

5.1 Metodval

I processen med att samla in information inför detta arbete kontaktades samtliga Sveriges Länsstyrelser via mail och handlingar avseende upphandling av katthem begärdes ut. Efter att påminnelser skickats erhöles svar från samtliga, denna metod bedömdes därmed vara väl fungerande. Att komma i kontakt med katthem som hade upphandling/avtal med Länsstyrelserna var mycket svårt, det var få Länsstyrelser som lämnade ut dessa uppgifter och det var mycket svårt att via sökningar på internet hitta målgruppen. Detta resulterade i att mail skickades till ett mycket stort antal katthem, där majoriteten svarade att de inte hade någon upphandling med myndigheterna. Eftersom det saknas någon form av register eller liknande över vilka katthem som har upphandling/avtal med Länsstyrelsen var denna metod trots att den var mycket tidskrävande sannolikt det bästa alternativet. För att skydda de upphandlade katthemmen mot hat och hot kommer det med stor sannolikhet inte att upprättas något register av denna typ heller i framtiden.

De åtta intervjuer som genomfördes med katthem som hade upphandling med åtta olika Länsstyrelser var semistrukturerade. Syftet med detta var att intervjuobjekten själva skulle kunna styra intervjuens fokus till viss del utifrån det arbetssätt just de tillämpade, samtidigt förväntades denna metod ge jämförbara svar som kunde ge svar på de frågeställningar som hade formulerats. Denna metod genererade för visso mycket intressanta redogörelser och de uppgifter som beskrev mest anmärkningsvärda händelser eller förhållanden framkom oftast då intervjuobjekten tilläts tala fritt. Den data som samlades in blev dock mycket omfattande och var således tidskrävande att så väl transkribera som analysera. Intervjuerna blev så pass olika innehållsmässigt att de i viss utsträckning var svåra att jämföra sinsemellan vilket gjort det svårare att dra slutsatser utifrån det insamlade materialet. Av denna anledning hade ett något mer strukturerat intervjuupplägg troligtvis varit lämpligt. Ett möjligt alternativ skulle kunna varit att en del av intervjun var strukturerad och innehöll svarsalternativ och en annan del var semistrukturerad och gav utrymme för en mer individuellt anpassad intervju.

5.2 Har alla Sveriges Länsstyrelser upphandlade katthem?

Undersökningen visade att av Sveriges alla Länsstyrelser så saknar fyra helt avtal/upphandling med ett eller flera katthem. Detta väcker oundvikligen frågor kring vad som sker med hemlösa katter i dessa län? En del av svaret på frågan fås i undersökningen, två av de Länsstyrelser som ej har något avtal/upphandling uppger att de direktupphandlar vid behov. Vad som fortsatt är okänt är dock hur man jobbar i de två resterande länen. En av Länsstyrelserna uppger att de inte fick några anbud när de försökte genomföra den senaste upphandlingen och den andra lämnade ingen kommentar.

5.3 Hur ser Länsstyrelsernas krav för upphandling av katthem ut?

Efter att avtal/upphandlingar från samtliga län som hade denna typ av handlingar har samlats in och studerats kan det konstateras att avtalen skiljer sig åt mellan länen. Grunden för avtalen är snarlik, men nivån av detaljstyrning varierar avsevärt avtalen emellan. Även hur långtgående kraven på tillgänglighet är, samt Länsstyrelsens rättigheter att styra personalsituationen på katthemmen skiljer sig åt.

Kraven på tillgänglighet för utförande av avtalad tjänst gentemot Länsstyrelsen varierar från att vara mycket höga och då omfatta dygnets alla timmar, alla dagar om året i ca 40 % av länen till att vara något lägre och då omfatta något som snarare kan liknas vid generösa kontorstider i resterande län. Nämnas bör dock att det i tre av 17 avtal saknades uppgifter rörande krav på tillgänglighet, ett katthem som har avtal i ett av dessa län uppger dock att de alltid förväntas vara tillgängliga dygnet runt vilket innebär att siffran ”40 %” sannolikt är något lågt räknat. Polismyndigheten har dessutom rätt att nyttja Länsstyrelsens avtal med katthemmen dygnet runt vid behov, i samtliga län. I hur stor utsträckning detta sker har dock ej undersökts i detta arbete men vore en intressant aspekt att väga in. Möjligen är Polisen informerad om vilka katthem som är ständigt tillgängliga även för Länsstyrelsen och väljer i den utsträckning det går att nyttja dessa eller så styr närhetsprincipen helt? Huruvida katthemmen alltid förväntades ha lediga platser redo för Länsstyrelsens katter varierade även detta.

Exempel på andra områden där avtalen skiljer sig åt är avseende krav på veterinärundersökning av omhändertagna katter samt inom vilken tidsram en sådan undersökning förväntas ske, inställelsetiden från det att Länsstyrelsen kontaktar katthemmet till dess att de förväntas vara på plats för att genomföra infångande/

transport, nivån av hur detaljerad dokumentationen över katterna som katthemmet förväntas förvara åt Länsstyrelsen, om katthemmet förväntas överta katter från Länsstyrelsen, samt den ersättning katthemmen får för sitt arbete. Om det finns ett samband mellan hur långtgående krav som Länsstyrelsen ställer på katthemmen och hur hög ersättning katthemmen får för sitt arbete åt Länsstyrelsen har inte rymts att undersökas i denna studie men skulle vara en mycket intressant aspekt att undersöka i framtida studier.

I den utredning (Näringsdepartementet 2019) som genomfördes inför stiftandet av lagen om ID-märkning och registrering av katt har man gjort en grov uppskattning av att katthemmens kostnader för att ställa upp en katt åt myndigheterna ligger på ungefär 160 kr per dag och katt. Denna siffra är intressant att ställa i relation till den ersättning katthemmen får av Länsstyrelsen/Polisen vid uppställning av katt som i denna studie räknats fram till ett medelvärde på ca 180 kr/katt/dygn. Noteras bör dock att prisuppgifterna som ligger till grund för detta medelvärde var relativt få varför en utökad studie skulle ge information som i större utsträckning gick att dra slutsatser utifrån. Något som kan konstateras utifrån den data som finns är dock att skillnaderna är stora länen emellan avseende ersättning per dygn vid uppställning av katt. Det katthem som får lägst ersättning får 100 kr/dygn/katt medan det katthem som får högst ersättning erhåller 280 kr/dygn/katt. Ersättningen per arbetad timma varierar kraftigt även den, framför allt avseende hur hög ersättningen är under obekväma arbetstider, där får det katthem med högst ersättning 270 % mer än det katthem som erhåller den lägsta timpenge. Ersättningen per körd kilometer vid transport är dock den post där den största skillnaden noteras, det katthem som får högst ersättning har mer än 900 % högre ersättning än det katthem med lägst ersättning.

Avseende katthemmens personal så förväntas de ha ”*erforderlig kompetens*”, vilket ska kunna styrkas genom uppvisande av olika typer av kompetensbevis så som till exempel kursintyg. Detta krav framstår som högst rimligt, det som sticker ut är de befogenheter Länsstyrelserna genom avtalen ger sig själva att styra katthemmens personal. I tolv av de 17 län som har upphandlade katthem, det vill säga i drygt 70 % av länen så förbehåller sig Länsstyrelsen rätten att kräva att katthemmet byter ut specifika personer ur sin personal om Länsstyrelsen anser att personen saknar kompetens eller om Länsstyrelsen anser sig ha samarbetssvårigheter med denne. I tre län tar Länsstyrelserna det hela ännu ett steg längre och har utöver det som beskrivits ovan även förbehållit sig rätten att skriftligen godkänna eventuella byten av avtalad personal som katthemmet önskar göra innan detta får ske. Länsstyrelsens befogenheter är där med mycket långtgående och väcker många frågor och funderingar. Hur påverkar detta arbetsmiljön för katthemmens personal? Är det juridiskt korrekt att en myndighetsperson får begära att en specifik person på en

upphandlad organisation byts ut endast baserat på upplevda samarbetsvårigheter? Bedömningen av vad som är samarbetsvårigheter tycks även ligga helt i myndighetens händer. Hur garanterar man att denna makt inte missbrukas eller används på ett diskriminerande sätt? Finns det lagstöd för att Länsstyrelsen förbehåller sig rätten att skriftligen godkänna att avtalad personal byts ut innan ett ärende påbörjas? Frågorna är som synes många, till skillnad från svaren. Jurist på Länsstyrelsen har sökts för en kommentar men svar har ännu inte erhållits.

Likriktning gick dock, i kontrast till ovan beskrivna områden, att finna avseende avlivning av omhändertagna katter. På detta område var avtalen relativt enhetliga och gick i princip ut på att det var Länsstyrelsen (eller i vissa fall veterinär) som fattar beslut om avlivning och katthemmen var skyldiga att samarbeta med veterinären samt transportera katten/katterna för avlivning till den av Länsstyrelsen anvisade veterinären. Det har tidigare konstaterats i litteraturöversikten att det innebär ett lidande för en katt att vara hemlös, de lever ofta i en mycket utsatt miljö där de inte kan garanteras tillgång till vare sig mat, vatten, veterinärvård eller skydd mot väder och faror (Näringsdepartementet 2019). Till följd av detta finns det tyvärr relativt ofta ett omfattande behov av avancerad veterinärvård hos hemlösa katter och diskussioner samt beslut rörande eventuell avlivning är därför vanligt förekommande vid arbete med hemlösa katter. Denna typ av beslut är etiskt komplicerade och vilken nivå av vård som anses ekonomiskt hållbart samt försvarbart gentemot skattebetalarna att ge dessa katter är inte givet.

Med vetskap om dessa många och långtgående skillnader mellan länen kan man fundera över om det vore lämpligt att i större utsträckning likrikta kraven i avtalen/upphandlingarna eller om de skillnader som ses möjligen är lämpliga utifrån de olika Länsstyrelsernas behov och geografiska placering. Vidare har materialet ej studerats med avseende på huruvida de katthem som har mer långtgående krav också är de som får högre ersättning. För att den typen av slutsatser skulle kunna dras krävs mer underlag, exempelvis uppgifter om vilken ersättning samtliga katthem får för sitt arbete. Något som ej rymdes i detta arbete då denna typ av uppgifter var svåra att samla in. Skulle en sådan koppling finnas är det enklare att förstå etiken bakom de vitt skilda ersättningarna, om en koppling saknas är detta en fråga som bör diskuteras vidare.

Utöver att konstatera att skillnaderna länen emellan är stora kan även konstateras att kostnaderna för så väl myndigheterna som katthemmen är omfattande avseende hanteringen av hemlösa och omhändertagna katter. Länsstyrelsen och Polismyndigheten uppskattades under ett års tid (2010) lägga 15 miljoner kronor på hanteringen av hemlösa katter (Näringsdepartementet 2017/18). Under intervjuerna beskriver katthemmen en tydlig bild av att det är de som tar den absoluta majoriteten av de

kostnader som uppstår i samband med att dessa katter skall tas om hand och förhoppningsvis få nya hem. Hur stora de summor är som katthemmen tillsammans lägger på att rädda dessa katter från lidande är det ingen som vet, den enda siffra som i förarbetet till detta arbete gick att finna var att 18 katthem anslutna till Svenska kattskyddsförbundet (SVEKATT) under 2018 tillsammans hade kostnader på över 27 miljoner kronor (Näringsdepartementet 2019). Alla försök till siffror som skulle kunna svara på hur mycket pengar landets alla ca 100 katthem årligen lägger på att hjälpa hemlösa katter skulle innebära rena spekulationer. Framtida studier skulle dock kunna undersöka detta och diskussionen kring kostnadsfördelningen mellan myndigheter respektive katthem samt vem som bör bära ansvaret för vilka kostnader kan då fördjupas. Intressant vore även att ta upp aspekten av alla uppskattningsvis tusentals katter som katthemmen tvingas avvisa på grund av platsbrist (Näringsdepartementet 2019), vad sker med dessa katter och vem bär ansvaret för att även de ska få hjälp?

Vidare skulle en mer omfattande diskussion avseende huruvida de krav som Länsstyrelserna ställer på katthemmen är rimliga eller inte vara mycket intressant. I detta arbete har Länsstyrelserna inte fått möjlighet att förklara bakgrunden till varför kraven ser ut som de gör, även detta vore intressant att undersöka i framtida studier.

5.4 Hur ser katthemmen på de krav som Länsstyrelserna ställer på dem?

Katthemmens bild av de krav som Länsstyrelserna ställer på dem varierar, en naturlig förklaring till detta är sannolikt det faktum att även avtalen varierar innehållsmässigt och med dem de krav som ställs på katthemmen. Spelar in gör sannolikt även verksamhetens omfattning samt kvalitén på samarbetet mellan katthemmens och Länsstyrelsens personal. En större verksamhet kan antas ha en högre ekonomisk omsättning och därför påverkas mindre av enskilda krav på exempelvis tillgång till en särskild typ av utrustning, utbildning eller liknande. Ett gott och välfungerande samarbete bör sannolikt kunna antas leda till en generellt mer positiv inställning.

De exempel på situationer katthemmen tar upp som de upplevt som problematiska har så gott som alla det gemensamt att det handlar om att de upplever att Länsstyrelsen är ovillig att ersätta dem för det arbete de anser sig ha rätt att få betalt för. Generellt ges en bild av att kraven i sig kan upplevas som rimliga men att de inte står i proportion till den låga ersättning katthemmen får av Länsstyrelsen.

Ett undantag finns, avseende kravet på omplaceringsverksamhet. På denna punkt uttrycker ett katthem ett önskemål om att det ska vara obligatoriskt att bedriva omplaceringsverksamhet. Det finns i dagsläget enligt uppgift enstaka uppställningsplatser som ej övertar katter från Länsstyrelsen och därmed ej bedriver någon omplaceringsverksamhet. I de fall det inte finns något annat katthem i närheten som är villiga att överta katterna så innebär detta i praktiken att då Länsstyrelsen fattat ett beslut om att omhänderta en katt så förvaras den på katthemmet till dess att beslutet är fastställt och sedan avlivas katterna. Detta eftersom Länsstyrelsen inte själva tar på sig ansvaret att omplacera dem och katthemmen i fråga ej övertar katter från Länsstyrelsen. Huruvida detta arbetssätt är etiskt försvarbart kan diskuteras. Frågan är dock komplex då Länsstyrelsen i egenskap av statlig myndighet förvaltar skattemedel och tvingas prioritera vart pengarna anses göra störst nytta, dessutom finns det de som anser att död innebär avsaknad av lidande och därför är ett helt legitimt alternativ (Pedersen *et al.* 2016).

5.5 Hur ser katthemmen på Länsstyrelsernas hantering av hemlösa katter?

Under intervjuerna har ett konstant återkommande ämne varit hur de regelverk som omfattar katter ska tolkas och efterlevas. Länsstyrelsen är kontrollmyndighet inom området djurskydd och blir därför den myndighet som till syvende och sist tar besluten som leder till de faktiska konsekvenser som regelverken får. Jordbruksverket är den myndighet som fått i uppgift av regeringen att författa föreskrifter och allmänna råd på området. Katthemmens representanter har uttryckt en stor frustration över att Länsstyrelsen och Jordbruksverket är för försiktiga när de tolkar regelverken, att de hellre friar än fäller, på bekostnad av djurskyddet. Framför allt tar katthemmen upp de föreskrifter och allmänna råd som rör bland annat oplanerad reproduktion men även vilken myndighet som bär ansvar för att hemlösa/bortsprungna katter får den hjälp de behöver. Nedan följer en diskussion kring- och redogörelse av situationen, uppdelad i två delar enligt ovan nämnda områden.

5.5.1 Oplanerad, okontrollerad eller överdriven reproduktion

Sveriges riksdag stiftar svenska lagar, regeringen skriver där efter förordningar som syftar till att förtydliga och precisera innehållet i lagen. För att företag, privatpersoner och andra som påverkas av lagen ska förstå hur de ska göra för att följa lagen skriver ibland regeringen, eller en av regeringen anvisad myndighet, så kallade föreskrifter. Det vill säga ett dokument där man i större detalj förklarar vad lagen innebär (Folkhälsomyndigheten 2022). Jordbruksverket har ett bemyndigan-

de av regeringen att föreskriva om hållande och skötsel av katt och har i föreskrifterna L 102 angett följande:

”6 kap. 2 § Djurhållaren ska vidta nödvändiga försiktighetsåtgärder för att förebygga oplanerad, oönskad eller överdriven reproduktion av de djur som han eller hon ansvarar för.”

Observera här användandet av ordet ”ska” som är juridiskt bindande och innebär att man är skyldig att följa det som står skrivet i föreskriften.

Utöver föreskrifterna kan myndigheten även välja att skriva ”allmänna råd”. De allmänna råden är avsedda att ge förslag på hur man kan uppfylla de bindande krav som finns i föreskrifterna, de är i sig alltså inte per automatik juridiskt bindande. (Folkhälsomyndigheten 2022). Dock kan Länsstyrelsen kräva att en specifik djurhållare (t.ex. en kattägare) följer de allmänna råden, om hen inte kan visa på ett annat sätt att leva upp till kraven i föreskriften.

I de allmänna råden tillhörande ovan nämnda föreskrift står följande:

Allmänt råd till 6 kap. 2 § Katter som rör sig fritt utomhus bör vara kastrerade, steriliserade eller på annat sätt förhindrade från att kunna föröka sig okontrollerat”.

Observera att man i de allmänna råden använder ordet ”bör”. Detta har skapat stor debatt inom djurskyddssektorn och många är upprörda över det man anser vara en underminering av lagstiftningen (Tidningen Djurskyddet 2023). Anledningen till ordvalet beror dock sannolikt på att man i allmänna råd inte använder ord som ”ska” eftersom detta skulle indikera tvång och allmänna råd är som ovan nämnt inte automatiskt bindande.

Ytterligare ett omdiskuterat dokument är den vägledning som Jordbruksverket skrivit, riktad till Länsstyrelsens djurskyddshandläggare (Jordbruksverket 2022). I den nämns flera tillvägagångssätt som anses innebära att man följer föreskrifterna, bland annat nämns kirurgisk kastrering, kemisk kastrering av honkatter, p-piller till honkatter samt inomhusvistelse under lopp. Det stycke som väckt starkast reaktioner är det som följer nedan:

”Det finns fastslaget i domstol att det är tillåtet att släppa ut katter utan att ha full uppsikt över dem. Det innebär att om ägaren till en katthona vill att katthonan ska bli dräktig, eller accepterar att honkatten blir dräktig när hon släpps ut så behöver dräktigheten inte förhindras (skrivningen i föreskriften syftar ju till att förhindra oönskad reproduktion). Däremot måste ju ägaren vara medveten om risken att katthonan blir dräktig och ha en plan för att ta hand om ev. kattungar. I ett sådant fall ska djurhållaren även ha bedömt att katthonan är i god fysisk kondition, och uppfyller de försiktighetskraven som ställs i hund- och kattföreskrifterna.”

Katthemmen motsätter sig uttalandet om att så länge djurägaren har för avsikt att ta hand om kattungarna så får man släppa ut sin okastrerade katt. De ifrågasätter i de genomförda intervjuerna även hur denna vägledning kan vara förenlig med det juridiskt bindande krav som finns att läsa i Jordbruksverkets föreskrifter (Jordbruksverket 2020) där följande står:

”1 § För att hundar och katter ska få användas i avel ska följande krav vara uppfyllda: 1. Föräldradjuren ska ha lämpliga anatomiska, fysiologiska och beteendemässiga egenskaper och dessa egenskaper får inte riskera att påverka negativt varken föräldradjurens eller avkommornas hälsa och välfärd. 2. Föräldradjuren ska vara i god fysisk och psykisk hälsa inför parningen.”

Katthemmen anser det inte vara möjligt att uppfylla ovan ställda krav om man inte känner till identiteten på båda föräldradjuren. Bristen på, och önskemål om, prejudicerande domar på området tas även det upp i intervjuerna med katthemmen. Ett katthem har gått så långt att de aktivt försökt skapa ett rättsfall för att få till en vägledande dom, dock utan framgång än så länge. Det blir därför sannolikt aktuellt att återkomma till ämnet i framtida studier.

5.5.2 Vem bär ansvaret för de hemlösa/bortsprungna katterna?

I dagsläget omfattas hemlösa/bortsprungna katter av flera lagar; djurskyddslagen, lagen om tillsyn av hund och katt, hittegodslagen och miljöbalken. Detta innebär att så väl Länsstyrelsen som Polisen och kommunerna bär ansvar för hanteringen av hemlösa/bortsprungna katter. Detta leder till flertalet problem och har uppmärksamats i statliga utredningar och propositioner (SOU 2011:75) (Näringsdepartementet 2017/18). En möjlig konsekvens av de oklarheter detta orsakar är att utsatta katter riskerar att falla mellan stolarna medan de ansvariga väntar på att någon annan ska agera. Problemet togs på så stort allvar att ett förslag som innebar att katter endast skulle omfattas av djurskyddslagen lades fram i utredningen (SOU 2011:75) som gjordes inför stiftandet av den nya djurskyddslagen 2018.

Det tillfälle då det enligt intervjuerna i detta arbete verkar vara vanligast att detta delade ansvar skapar problem är då katthemmen står med en akut sjuk eller skadad katt utanför kontorstid och behöver ha ett myndighetsbeslut på vad de ska göra med den. Enligt djurskyddslagen kan Polisen fatta beslut om att omedelbart omhänderta katter de tider och dagar på året då Länsstyrelsen inte är anträffbar. Katthemmen vittnar dock om att det är extremt svårt att förmå Polisen att fatta denna typ av beslut och att man blir hänvisad till Länsstyrelsen som då kan vara oanträffbar i flera dagar, exempelvis över långhelger som jul och midsommar. Det har i detta arbete inte funnits utrymme att intervjua även Polismyndigheten och de har därför inte fått möjlighet att lämna sin syn på saken. Att samma upplevelse delas av flera katthem

pekar dock på att det är ett reellt problem som riskerar att orsaka onödigt lidande, det vore därför mycket angeläget att genom fler studier på ämnet mer grundligt reda ut hur situationen ser ut.

Detta arbete har valt att utgå från de hemlösa katternas perspektiv, det vill säga katter som saknar en känd ägare. När avtalen skrivna mellan Länsstyrelsen och katthemmen undersöks samt under intervjuerna med katthemmen framträder en tydlig bild av att Länsstyrelsens fokus tycks ligga på ägda katter. Givetvis ska katter som inte hålls i enlighet med rådande djurskyddslag omhändertas av myndigheterna och få hjälp. Men till antalet framstår denna grupp av katter sannolikt vara betydligt mindre än den grupp katter som lever hemlösa i Sverige idag. Vem har ansvaret för att dessa, uppskattningsvis hundratusentals hemlösa katter som enligt regeringens egen utredning ska anses lida per definition, får hjälp? Vems är uppgiften att sätta stopp för detta lidande som i allra högsta grad bör kunna anses vara onödigt och därmed bryta mot den allra första paragrafen under rubriken ”*Grundläggande djurskyddskrav*” i den svenska djurskyddslagen, ”*Djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom*”? Är det acceptabelt ur ett samhällsperspektiv att svensk lag så uppenbart inte efterlevs? Vad gör det med medborgarnas förtroende för det svenska rättssystemet? Denna studie hade inte möjlighet att täcka in även dessa frågor men det är av största möjliga vikt att framtida studier får möjlighet att ge svar på dem. Det är förutsättningar för att ansvar ska kunna utkrävas och för att det omfattande lidande som idag tillåts fortgå ska kunna få ett slut.

5.6 Vilka förändringar kommer katthemmen göra i sina rutiner med anledning av det nya kravet på märkning/registrering av katter i Sverige?

5.6.1 Rutiner avseende ID-märkning

Katthemmen har inte förändrat sina rutiner avseende märkning, de har lång tradition av att märka katter och många jobbar aktivt för att öka medvetenheten, genom exempelvis kampanjer med märkning till ett mycket förmånligt pris.

5.6.2 Rutiner avseende registrering

Rutiner kring registrering har dock förändrats. Från och med 1 januari 2023 skall katter som stadigvarande befinner sig i Sverige vara ID-märkta och registrerade i Jordbruksverkets register. Eftersom detta register ej var tillgängligt för registrering innan dess så var det inget av katthemmen som använde detta register innan 1 januari 2023. Samtliga tillfrågade katthem registrerade fram till 31 december 2022

sina katter framför allt i svenska kennelklubbens (SKK) register (www.DjurID.se) men även i viss utsträckning i Kattförbundet SVERAKs register (www.id-registret.se). Då katthemmet hittade en ny ägare till katten och den adopterades ut gjorde man ett ägarbyte i det/de register man använde sig av.

Jordbruksverkets register öppnade för registrering av katter 1 januari 2023. Många av katthemmen beskriver en osäkerhet kring hur katthemmen skulle agera då det fanns ett antal hinder för att registret skulle funka för deras verksamheter. Initialt var det ej möjligt att göra ägarbyten i registret, vilket innebar ett problem då katterna skulle adopteras ut till sina nya ägare. Minst lika problematiskt var det faktum att det krävdes inloggning via ett Bank-ID för att registrera en katt, detta eftersom föreningar och företag inte kan ha Bank-ID.

Katthemmen vittnar om att Jordbruksverket uppmanade dem att avvakta med registrering av katter men att de skulle uppmana de nya ägarna att registrera sig i Jordbruksverkets register då de adopterade katter från katthemmen. Det hade gått minst sex månader sedan lagen om ID-märkning och registrering vann laga kraft då samtliga katthem intervjuades och fick svara på vilka rutiner de hade kring registrering nu, efter att lagen trätt i kraft.

Eftersom en osäkerhet kring hur katthemmen skulle hantera situationen tycktes råda kontaktades Jordbruksverket i syftet att få ta del av de senaste riktlinjerna. Det framgick då att katthemmen kan använda samma e-tjänst som privatpersoner för att göra så väl nyregistreringar som ägarbyten. Det som krävs är att de fyller i och skickar in en fullmakt som möjliggör för en representant från katthemmet att logga in med sitt Bank-ID å föreningens eller organisationens vägnar, sedan är det fritt fram. Denna fullmakt finns att se i bilaga 2. Vidare förklarade Jordbruksverket i sitt mail att:

”När det gäller katter är det inte alltid självklart att det finns någon som ser sig som ägare. Men om någon tar på sig det ansvar som beskrivs i djurskyddslagen, det vill säga ser till och sköter om katten, ger den mat och vatten och tar den till veterinären, kan den ses som den som ska registrera katten. Utifrån detta bedömer Jordbruksverket att ideella föreningar eller organisationer som tar hand om bortsprungna katter i stor utsträckning ska id-märka och registrera dem.”

Man skriver dock att om ägaren till den bortsprungna katten är känd eller man vet vem som ska bli den nya ägaren så behöver katthemmen inte registrera sig i registret. Därutöver trycker man på vikten av att uppmana de nya ägarna att registrera sig i registret samt poängterar att det viktigaste initialt är att katthemmen fokuserar på att de nya ägarna registrerar sig på sin katt. (De frågor som ställdes samt det fullständiga svaret från Jordbruksverket finns att ta del av i bilaga 3). Mot bakgrund av den osäkerhet och okunskap kring förfarandet rörande registrering som

trots allt tycks råda bland katthemmen kan exempelvis en skriftlig informationskampanj från Jordbruksverkets sida anses vara en god idé.

Riktlinjen om att uppmana de nya ägarna att registrera sig i Jordbruksverkets register följs enligt de uppgifter som lämnats i intervjuerna redan minutiöst. Hälften av de tillfrågade katthemmen uppgav att de hade en utarbetad rutin för att följa upp huruvida de nya ägarna faktiskt fullföljt registreringen. Eftersom detta innebär ett merarbete och därmed en kostnad för katthemmen är det inte givet att samtliga katthem har de ekonomiska möjligheterna att utföra denna typ av uppföljning. Att i vidare studier undersöka hur man skulle kunna utföra denna typ av uppföljning mest kostnadseffektivt vore därför intressant, inte minst ur ett samhällsperspektiv då det sannolikt skulle kunna bidra till att fler ägda katter som tappades bort snabbare skulle kunna återförenas med sina ägare, något som bland annat skulle kunna bidra till ett förbättrat djurskydd.

5.6.3 Att arbeta enligt lagstiftningen i praktiken

Rådande lagstiftning avseende hemlösa katter säger förenklat att: en omärkt katt är en hemlös katt (SFS 2007:1150), och en hemlös katt ska anses vara utsatt för ett lidande (Näringsdepartementet 2017/18), och en katt som lider ska omhändertas av ansvarig myndighet (SFS 2018:1192).

Huruvida katthemmen anser att det är möjligt att idag strikt följa rådande lagstiftning och arbeta enligt den varierar. En majoritet anser att man i dagsläget inte kan utgå från att en omärkt katt är hemlös. De säger även att de inte tror att Länsstyrelsen tänker sig att katthemmen ska arbeta utifrån att en omärkt katt är en hemlös katt. Detta påstående kan tolkas som att katthemmen tycks tro att Länsstyrelsen inte vill att de ska följa lagstiftningen, ett i sådana fall kontroversiellt och potentiellt etiskt problematiskt förhållningssätt. Eftersom Länsstyrelsen inte intervjuats i denna studie har de inte fått möjlighet att kommentera den uppfattning katthemmen har av Länsstyrelsens ståndpunkt, något som vore mycket intressant att undersöka i framtida studier. Det vore även mycket intressant att be Länsstyrelsen precisera när de planerat att börja följa lagstiftningen och omhänderta alla omärkta katter, förutsatt att detta inte redan i dagsläget är deras ståndpunkt.

5.6.4 Lagens mer långsiktiga konsekvenser

I den utredning (Näringsdepartementet 2019) som genomfördes på uppdrag av Regeringen inför stiftandet av den nya lagen om ID-märkning och registrering av katter bedömer utredaren att förutsatt att information om de nya bestämmelserna

samt dess syfte når ut till de som påverkas så kommer lagen leda till att antalet hemlösa katter på sikt minskar.

I skarp kontrast till detta tror samtliga tillfrågade förutom ett katthem, att behovet av deras verksamhet kommer vara oförändrat i framtiden. Argument som brist på uppföljande kontroller avseende ID-märkning och registrering, inga eller för milda straff samt bristen på förebyggande arbete avseende fortplantning tas upp som argument för att lagen kommer sakna genomslagskraft. Poängteras bör dock att katthemmen inte motsätter sig lagen utan är positiva till den, det man ifrågasätter är systemet för att uppnå efterlevnad. Huruvida katthemmens farhågor kommer besannas återstår för framtida studier att undersöka.

Något så väl utredaren (Näringsdepartementet 2019) som katthemmen är överens om är att kattens låga status måste höjas för att ett bättre djurskydd ska uppnås. Hur man mest kostnadseffektivt, ekonomiskt hållbart och på ett praktiskt genomförbart sätt uppnår detta är intressanta frågeställningar som behöver undersökas vidare för att ett långsiktigt hållbart arbetssätt ska kunna utformas.

6. Konklusion

Av Sveriges 21 Länsstyrelser saknar fyra stycken helt avtal/upphandling med minst ett katthem. Detta väcker oundvikligen frågor kring vad som sker med de hemlösa katterna i dessa län. Det fullständiga svaret på detta är inte känt i dagsläget och skulle därmed kunna vara en lämplig frågeställning i framtida undersökningar på ämnet.

Kraven som Länsstyrelsen ställer på katthemmen skiljer sig avsevärt åt mellan de olika länen. Grunden för avtalen är snarlik, framför allt varierar nivån av detaljstyrning avsevärt avtalen emellan. Även hur långtgående kraven på tillgänglighet är samt Länsstyrelsens rättigheter att styra personalsituationen på katthemmen skiljer sig åt. I drygt 70 % av avtalen förbehåller sig Länsstyrelsen rätten att styra personalsituationen ned på individnivå.

Katthemmens bild av de krav som Länsstyrelserna ställer på dem varierar, en naturlig förklaring till detta är sannolikt det faktum som konstaterats ovan, att avtalen varierar innehållsmässigt och därmed de krav som ställs på katthemmen. Gemensamt för många katthem är att de upplever att Länsstyrelsen är ovillig att ersätta dem för det arbete de anser sig ha rätt att få betalt för.

Katthemmens bild av hur Länsstyrelserna hanterar hemlösa katter varierade men de åsikter som framfördes var övervägande av negativ karaktär. Generellt ansåg man att Länsstyrelsen ofta var för försiktig då man tolkade rådande lagstiftning, på bekostnad av djurskyddet.

Avseende den nya lagen om ID-märkning och registrering berättade katthemmen att de har en lång tradition av att märka och registrera sina katter och således ej förändrat sina rutiner avseende detta. Med undantag för att de nu mera uppmanar personer som adopterar katter från dem att registrera sig och katten i Jordbruksverkets register. Bilden av hur katthemmen själva ska förhålla sig till registret i dagsläget varierar men arbetet innehåller svar på detta från Jordbruksverket. De intervjuade katthemmen är tveksamma till lagens genomslagskraft så länge det saknas prejudikat och en straffskala på området.

Referenser

- Andersson, M., Loberg J. & Ljung P. (2007). *Djurhemmens verksamhet i Sverige med fokus på katter*. Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa. <https://res.slu.se/id/publ/15173>
- Driscoll, C.A., Menotti-Raymond, M., Roca, A.L., Hupe, K., Johnson, W.E., Geffen, E., Harley, E.H., Delibes, M., Pontier, D., Kitchener, A.C., Yamaguchi, N., O'Brien S.J. & Macdonald D.W. (2007). The Near Eastern origin of cat domestication. *Science (New York)*, 317 (5837), 519–523. <https://doi.org/10.1126/science.1139518>
- Eriksson, P., Loberg, J. & Andersson, M. (2009). A survey of cat shelters in Sweden. *Animal Welfare*, 18 (3), 283–288. <https://doi.org/10.1017/S0962728600000531>
- Folkhälsomyndigheten (2022). *Om lagar, förordningar och föreskrifter*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/foreskrifter-och-allmanna-rad/om-lagar-forordningar-och-foreskrifter/> [2023-11-27]
- George, T. (2022). *Semi-Structured Interview | Definition, Guide & Examples*. Scribbr. <https://www.scribbr.com/methodology/semi-structured-interview/> [2023-10-19]
- Hörlin K. & Olsson J. (2023). Jordbruksverket: Vi gör en översyn och återkommer. *Tidningen Djurskyddet*. <https://tidningen.djurskyddet.se/2023/01/jordbruksverket-vi-gor-en-oversyn-och-aterkommer/> [2023-11-27]
- Jordbruksverket (2024). *Ett år med kattregistret: 423 746 katter är nu registrerade i Sverige*. <https://www.mynewsdesk.com/se/jordbruksverket/pressreleases/ett-aar-med-kattregistret-423-746-katter-aer-nu-registrerade-i-sverige-3295497> [2024-01-19]
- Näringsdepartementet (2017/18). *Ny djurskyddslag* (Regeringens proposition 2017/18:147). Regeringskansliet.
- Näringsdepartementet (2019). *Märkning och registrering av katter - ett förslag och dess konsekvenser*. Ds 2019:21. Regeringskansliet.
- Pedersen, H. (2016). Heidegger and Korsgaard on death and freedom: the implications for posthumanism. *Human Studies*, 39, 269–287. <https://doi.org/10.1007/s10746-015-9370-4>
- Polismyndigheten (2023). *Upphittat djur*. <https://polisen.se/link/0809b91237f341db89c0c08ec3e08773> [2023-12-05]
- Robertson, S.A. (2008). A review of feral cat control. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, 10 (4), 366–375. <https://doi.org/10.1016/j.jfms.2007.08.003>

- SFS 1938:121. *Lag om hittegods*. Justitiedepartementet L2
- SFS 1998:808. *Miljöbalk*. Klimat- och näringslivsdepartementet
- SFS 2007:1150. *Lag om tillsyn över hundar och katter*. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet RSL
- SFS 2016:1145. *Lag om offentlig upphandling*. Finansdepartementet OU
- SFS 2018:1192. *Djurskyddslag*. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
- SJV, djuravdelningen (2022). *Bilaga till checklista - Katt*. Diarienummer 5.2.17-21134/2022.
- SJVFS 2020:8. *Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande av hundar och katter*. Statens jordbruksverk.
- Slater, M.R. (2004). Understanding issues and solutions for unowned, free-roaming cat populations. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 225 (9), 1350–1354. <https://doi.org/10.2460/javma.2004.225.1350.1>
- Slater, M.R. (2007). The welfare of feral cats. I: Rochlitz, I. (red.) *The Welfare of Cats*. AWNS volume 3, Springer. 141–175. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-3227-1_6
- SOU 2011:75 (del 2 av del 1). *Ny djurskyddslag*. Regeringskansliet.
- Tabor, R. (1981). General biology of feral cats. I: The Ecology and Control of Feral Cats. *Universities Federation for Animal Welfare: Proceedings of a Symposium at Royal Holloway College, University of London, September 23-24, 1980, London, England*. 5-11.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Minst 100 000 katter uppskattas i dagsläget vara hemlösa i Sverige, detta innebär ett lidande för katterna eftersom de inte har säker tillgång till mat, skydd mot väder och vind eller tillgång till veterinärvård om de skulle bli sjuka eller skadade. Varje år omhändertas ett stort antal katter av Sveriges 21 Länsstyrelser, oftast i samarbete med lokalt upphandlade katthem som genomför merparten av det praktiska arbetet. Om alla Länsstyrelser har upphandlade katthem, hur kraven i dessa upphandlingar ser ut samt huruvida de skiljer sig åt mellan länen har inte undersökts i något vetenskapligt arbete tidigare. Dessutom är det inte sedan tidigare undersökt hur katthemmen ser på samarbetet med Länsstyrelserna. Detta arbete syftade därför till att skapa en bättre förståelse för hur Länsstyrelserna samarbetar med lokala katthem.

Den 1 januari 2023 trädde en ny lag i kraft i Sverige, den innebär att alla katter som vistas stadigvarande i landet måste vara ID-märkta och registrerade i Jordbruksverkets kattregister. Denna lag kunde antas påverka Länsstyrelsens och katthemmens arbete, men hur lagen hanterades i praktiken var inte känt. Ifall katthemmen kände sig säkra på hur de skulle tillämpa lagen i praktiken eller inte var inte heller det undersökt. Ett ytterligare syfte med detta arbete blev därför att undersöka detta.

Så inleddes arbetet med att samtliga 21 Länsstyrelser kontaktades via mail under våren 2023 med en fråga om information avseende huruvida de hade avtal med något katthem samt en begäran om att lämna ut de krav de ställde på lokala katthem vid upphandling.

Det visade sig att fyra Länsstyrelser helt saknade upphandlat katthem. Resterande 17 Länsstyrelser hade upphandlade katthem men det fanns bara 14 unika avtal då det var tre Länsstyrelser som använde sig av en annan Länsstyrelses avtal och katthem.

Avtalen analyserades med fokus på likheter och skillnader. Konstateras kunde att stommen i avtalen var den samma i samtliga län men att nivån av detaljstyrning skiljde sig avsevärt åt mellan länen. Även den ersättning katthemmen fick för sitt

arbete skiljde sig kraftigt åt. Länsstyrelserna bedömdes generellt ha högt ställda krav på katthemmen, särskilt långtgående var de avseende katthemmens personal. I drygt 70 % av länen förbehöll sig exempelvis Länsstyrelsen rätten att byta ut specifika personer ur katthemmets personal om de ansåg att de saknade tillräcklig kompetens eller Länsstyrelsen upplevde sig ha samarbetssvårigheter med dem.

För att få en bild av katthemmens perspektiv var tanken att ett katthem, som hade avtal med Länsstyrelsen, från varje län skulle intervjuas. Det visade sig dock vara mycket svårt att nå denna målgrupp och slutade därför med att åtta katthem intervjuades, över telefon, under hösten 2023.

Katthemmen fick i dessa intervjuer svara på ett antal förutbestämda frågor. De fick bland annat möjlighet att berätta om hur de såg på Länsstyrelsens arbete med hemlösa katter, samarbetet med Länsstyrelsen, de krav som ställdes på dem i avtalen samt hur de hanterade den nya lagen om ID-märkning och registrering i praktiken.

Katthemmens bild av hur Länsstyrelserna hanterade hemlösa katter varierade, men de åsikter som framfördes var övervägande av kritisk karaktär. Generellt ansåg man att Länsstyrelsen ofta var för försiktig då man tolkade lagstiftningen, på bekostnad av djurskyddet.

Även katthemmens syn på de krav som Länsstyrelserna ställde på dem i avtalen varierade. Troligen p.g.a. att avtalen varierade i stor utsträckning. Gemensamt för alla katthemmen var att de upplevde att Länsstyrelsen var ovillig att ersätta dem för det arbete de ansåg sig ha rätt att få betalt för. Generellt gavs en bild av att kraven i sig kunde upplevas som rimliga men att de inte stod i proportion till den låga ersättning katthemmen fick av Länsstyrelsen.

Avseende den nya lagen om ID-märkning och registrering berättade katthemmen att de sedan länge hade en lång tradition av att märka och registrera sina katter. Vilket innebar att de ej genomfört några direkta förändringar i sina rutiner utöver att de nu uppmanade de personer som adopterade katter från dem att registrera sig i Jordbruksverkets nya register. Ett register som katthemmen på gruppnivå dock inte kände sig helt säkra på hur de skulle använda i egenskap av verksamhet/företag/ideellorganisation.

En absolut majoritet av de intervjuade katthemmen trodde inte att lagen kommer att leda till ett minskat behov av deras verksamhet. De var tveksamma till lagens genomslagskraft så länge det saknas en straffskala och tydliga direktiv, helst prejudicerande domar på området.

Sammanfattningsvis har det kunnat konstateras att alla Sveriges Länsstyrelser inte hade upphandlade katthem, trots att hemlösa katter finns i alla län. Vidare har stora skillnader i avtalen och samarbetet mellan katthem och Länsstyrelser framkommit. Det finns därför en förhoppning om att arbetet ska kunna bidra till en mer enhetlig hantering av hemlösa katter på nationell nivå i framtiden.

I detta arbete fanns inte utrymme för att intervjua representanter från Länsstyrelserna för att få höra deras syn på saken, detta vore mycket intressant att ta upp i framtida forskning. Intressant vore även att jämföra om det finns ett mönster som visar någon koppling mellan mer detaljstyrda och långtgående avtal samt högre ersättning. Inte heller detta fanns det utrymme för i detta arbete men material som delvis skulle kunna ligga till grund för en sådan framtida undersökning har samlats in.

Uppföljning av de konsekvenser som kravet på märkning och registrering får för hemlösa katter och katthemmens verksamhet samt eventuella prejudicerande domar på området är en högaktuell grund för framtida forskning.

Tack

Tack till Sveriges samtliga Länsstyrelser för att ni tog er tid att leta fram och dela med er av de handlingar som ligger till grund för detta arbete.

Tusen tack till mina fantastiska handledare Jenny Yngvesson och Frida Lundmark Hedman för att ni tålmodigt svarat på alla mina frågor och funderingar samt guidat mig längs vägen med detta arbete.

Tack till de människor i min närhet som trots skavsår i öronen låtit mig prata på om hemlösa katter, lagar och paragrafer när jag behövt bolla mina tankar.

Avslutningsvis vill jag rikta ett enormt stort tack till alla de katthem som bidragit till att göra detta arbete möjligt. Givetvis riktar jag ett stort tack till de åtta katthem som hade möjlighet att ställa upp på en intervju, utan ert generösa bidrag i form av era erfarenheter och tankar hade detta arbete inte varit vad det till sist blev! Men tack även till alla er som inte hade möjlighet att ställa upp på en intervju men trots detta tog er tid att svara på mina mail, tipsade om katthem som kunde tänkas vara aktuella att intervjua och så vidare. Tack för alla hejarop under arbetets gång som väckt känslan av att det finns ett intresse för, och behov av, denna typ av studier.

Bilaga 1

Intervjufrågor examensarbete Malin Karlsson höstterminen 2023, SLU.

- Kan ni berätta lite generellt om ert katthem och er verksamhet?
 - Hur många katter har ni plats för?
 - Är all personal volontärer?
- Hur fungerar samarbetet med länsstyrelsen i praktiken?
 - vem ansvarar för att samordna/genomföra infångandet av katterna?
 - vem ansvarar för förvaring av katterna?
 - vem sköter kontakten med eventuell veterinär?
 - Undersöks alla katter av veterinär?
 - vem står för vilka kostnader?
- Hur ser ni på kraven i upphandlingen med länsstyrelsen?
 - Vilka krav är enkla respektive svåra att leva upp till?
- Vilken är er bild av länsstyrelsens hantering av hemlösa katter i dagsläget?
 - Tycker ni att det är ett fungerande system eller upplever ni att det finns något som inte fungerar?
- Hur fördelas det ekonomiska ansvaret?
 - Överlåter länsstyrelserna katterna till er eller står de som ägare på dem och betalar er för omsorgen av dem? När sker överlåtelsen?
 - Vem bekostar kastration, vaccination, märkning, registrering osv?
- Hur ser ni som katthem på att länsstyrelsen kan besluta om avlivning av hemlösa katter? Har ni "no kill-policy"?
 - På vilka grunder skulle ni kunna tänka er avlivning som ett alternativ? Hur ser er "no kill-policy" ut?
 - Kan ekonomi vara en faktor som påverkar beslut om avlivning?
 - Ungefär hur länge brukar katter som längst vara uppstallade hos er?
- Har ni alltid möjlighet att ta emot de katter länsstyrelsen omhändertar?
- Tar ni emot katter även från annat håll?
- Hur prioriterar ni vid eventuell platsbrist?

- ID- märkte och registrerade ni alla katter innan de adopterades ut redan innan den nya lagstiftningen kom?
- Har ni förändrat era rutiner kring omhändertagande av hemlösa katter med anledning av det nya kravet på märkning och registrering av katter i Sverige?
 - *följdfråga om svaret är ja:* Hur har era rutiner förändrats?
 - *följdfråga om svaret inte är ja:* Förväntar ni er att rutinerna kommer att förändras i framtiden? I sådana fall hur och när?
 - Har ni några tankar/kommentarer kring de praktiska möjligheterna att i dagsläget arbeta enligt lagstiftningen?
 - Hur skulle ni hantera om någon från allmänheten ringer in och har observerat en omärkt katt som verkar hemlös? Skulle ni göra en bedömning av huruvida den verkade lida och låta den gå kvar ute om den verkade okej, eller skulle ni ta på er att fånga in den oavsett?
- Hur tror ni att behovet av katthem kommer se ut i framtiden?
 - Tror ni att antalet hemlösa katter kommer att minska tack vare kravet på ID-märkning och registrering?

Avslutande frågor:

- Vilka är era förhoppningar/förväntningar/tankar/önskemål inför framtiden?
- Finns det några oklarheter gällande tex tillämpning av lagstiftningen eller liknande som ni skulle vilja få förtydligande kring från någon myndighet?

Bilaga 2

 Jordbruksverket Djurregisterenheten	FULLMAKT – kattregistret		
<p>Denna blankett använder du när du vill ge en annan person fullmakt att agera för aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag, förening eller myndighet i Jordbruksverkets e-ljånst kattregistret. Observera att när du ger någon annan en fullmakt att företräda dig ger du den personen tillåtelse att se all information inom de områden som fullmakten omfattar. Läs anvisningen på sidan 2 innan du fyller i blanketten.</p>		<p>Skicka ifylld fullmakt i original med bilagor till: Jordbruksverket Djurregisterenheten 826 84 Söderhamn</p>	
Uppgifter som fullmakten ska gälla för			
☐ Kattregistret			
Fullmaktstagare			
Namn och adress		Personnummer	
E-postadress		Telefonnummer	
Fullmaktsgivare (juridisk person)			
Namn och adress		Organisationsnummer	
E-postadress		Telefonnummer	
Underlag för att visa att du är firmatecknare			
Sätt ett kryss för att visa vilket underlag du skickar med som visar att du är firmatecknare. Markera tydligt i underlaget vilken del som visar att du är behörig firmatecknare.			
Firmatecknare för ideell förening eller stiftelse		Firmatecknare för en annan organisationsform	
☐ Justerat protokoll som styrker firmatecknare bifogas		Jag bifogar följande underlag:	
☐ Stadgarna bifogas		
Firmatecknare för myndighet		
☐ Bemyndigande bifogas		
☐ Attesträtt bifogas		
Underskrift av fullmaktsgivare (behörig firmatecknare)			
Jag ger härmed fullmaktstagaren rätt att för min räkning agera i ovan markerat/markerade system.			
Datum	Namnunderskrift		
	Namnförtydligande		
Datum	Namnunderskrift		
	Namnförtydligande		
8/1/2011 11:20:23 (0,26)			
Postadress	E-postadress	Internet	Telefon
Jordbruksverket 826 84 Söderhamn	djurregister@jordbruksverket.se	www.jordbruksverket.se	Kundtjänst 0771-223 223

FULLMAKT – för kattregistret

Denna blankett använder du när du vill ge en annan person fullmakt att agera för aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag, förening eller myndighet i Jordbruksverkets e-tjänst kattregistret.

När du ger någon annan en fullmakt att företräda organisationen ger du den personen tillåtelse att se all information inom de områden som fullmakten omfattar.

Så här fyller du i blanketten

E-tjänster

Sätt kryss i rutan för e-tjänsten som du vill att fullmakten ska omfatta.

Observera! När fullmakten är registrerad skickar vi bara ett bekräftelsebrev till fullmaktsgivaren.

Fullmaktstagare

Ange personuppgifter om den person som ska få fullmakt och tillgång till e-tjänsten.

Fullmaktsgivare

Ange uppgifter om den organisation som ger fullmakten.

Underskrift av fullmaktsgivare

Det är den behöriga firmatecknaren för organisationen som ska skriva under fullmakten.

Kom ihåg att det ibland krävs att flera skriver under.

Underlag för att visa att du är firmatecknare

Skicka med intyg på vem som är firmatecknare för organisationen tillsammans med fullmakten. Markera tydligt i underlaget vilken del som visar att du är behörig firmatecknare.

Om underlaget är protokoll från årsmöte, konstituerande styrelsemöte eller annat beslutsmöte får det inte vara äldre än ett år.

Skicka fullmakten och underlagen

Skicka en ifyllt fullmakt i original med underlag till Djurregisterenheten.

Fullmakten gäller tills vidare

Du måste avsluta fullmakten när den inte ska gälla längre. Du kan avsluta en fullmakt när som helst genom att mejla Djurregisterenheten eller ringa Jordbruksverkets kundtjänst.

Bilaga 3

Från: Malin Karlsson (Student) <mnka0009@stud.slu.se>

Skickat: den 21 november 2023 15:13

Till: Registrator <registrator@jordbruksverket.se>

Ämne: EXTERNT: Katthems-katter i registret

Hej!

Jag heter Malin Karlsson och håller på att skriva mitt examensarbete i årskurs 6 på veterinär programmet på SLU.

En del av arbetet handlar om ID-märkning och registrering av katter och jag har bl.a. gjort en intervjustudie med ett gäng katthem som har avtal/upphandling med länsstyrelser runt om i landet. Det verkar råda en viss förvirring kring vad som gäller för katthemmen angående vart/när dom ska registrera sina katter så jag tänkte att jag passar på att kolla upp det under arbetets gång!

1. Vad är era rekommendationer till katthem just nu? Ska de registrera sig som ägare i erat register eller ska de avvakta tills de har adopterat bort katterna? Ska katterna inte vara registrerade alls under tiden de är på katthemmet/i jourhem eller rekommenderar ni att katthemmen registrerar dem hos SKK eller SVERAK så länge?
2. Om det inte är så att era rekommendationer redan nu är att katthemmen ska registrera sig på sina katter, har ni någon tidsplan för när detta ska vara möjligt? Som jag förstått det nu krävs bank ID vilket företag/föreningar ej har?
3. Många katthem nämner att det är svårt att göra ägarbyten som en av anledningarna till att de väljer att inte registrera sig på katterna, hur fungerar det med ägarbyten i dagsläget och vad är planen framöver?

Mvh Malin Karlsson

fraga@jordbruksverket.se

on 11-22, 10:50

Malin Karlsson (Student) ▾

Hej Malin,

Tack för dina frågor.

Detta gäller för ideella föreningar och organisationer

Enligt lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter är det ägaren som ska id-märka och registrera katten hos Jordbruksverket. Om den ideella föreningen eller organisationen kan anses vara ägare till en katt ska man alltså registrera den. Om den ideella föreningen eller organisationen känner till vem som är ägare till en bortsprungen katt eller vet vem som ska bli den nya ägaren behöver man inte registrera sig som ägare i registret. Det är däremot viktigt att informera den nya ägaren om att katten ska vara id-märkt och registrerad i Jordbruksverkets kattregister. Om ett katthem vill registrera sig hos SKK eller SVERAK så är det frivilligt.

När det gäller katter är det inte alltid självklart att det finns någon som ser sig som ägare. Men om någon tar på sig det ansvar som beskrivs i djurskyddslagen, det vill säga ser till och sköter katten, ger den mat och vatten och tar den till veterinär, kan den ses som den som ska registrera katten. Utifrån detta bedömer Jordbruksverket att ideella föreningar eller organisationer som tar hand om bortsprungna katter i stor utsträckning ska id-märka och registrera dem. Men som nämnts ovan är det lämpligt att katthem och liknande verksamhet till en början fokuserar på att nya ägare registrerar sin katt.

Ideella föreningar och organisationer kan idag nyregistrera och registrera ägarbyte via vår e-tjänst genom att skicka in en fullmakt. På vår webb finns information om hur man kan gå till väga - [Kattregistret - Jordbruksverket.se](#). När vi har fått in fullmakten och registrerat den kan föreningen eller organisationen använda e-tjänsten för att registrera sina katter. I e-tjänsten är betalningsalternativen Swish eller kort och kostar 40 kr per katt, det går även att skriva ut en kvittens. Vill man inte använda sig av e-tjänsten finns blanketter att skriva ut på vår webb. Att registrera katter med blankett kostar 100 kr per katt och betalas via faktura.

Vi har inte hört om några problem att registrera ägarbyten på vår e-tjänst. I e-tjänsten kan man registrera ägarbyten men man måste ha rätt chipnummer och/eller tatuering på katten samt tidigare ägarens personnummer. Har man inte tidigare ägarens personnummer så måste man använda sig av blankett. Möjliga problem kan vara att katten är registrerad med fel chipnummer från början, det kan vara allt från att en siffra har skrivits fel vid första registreringstillfället till att första ägaren har fått fel chippremsa med sig från tex. uppfödaren eller veterinären. Man är alltid välkommen att höra av sig till oss om man upplever svårigheter i e-tjänsten så kan vi hjälpa till att reda ut det vid det tillfället.

Hoppas svaren ger klarhet till din fråga.

Med vänlig hälsning
Djurregisterenheten
Jordbruksverket

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. **Som student äger du upphovsrätten** till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

- <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag ger härmed min tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag ger inte min tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.